N°. 51. Donderdag 22 December 1921. 21ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Het éénig Noodige. — De Tweede Indische Week te Delft. — Uit de Oude Doos. — Feuilleton. Figuren uit onze Koloniale Historie. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 14 tot 21 December 1921.

Het éénig Noodige.

Vous allez sans parapluie?
Par. Argot.

„Het eenig noodige." Dit gezegde wordt dikwerf misbruikt. Maar dit geschiedde voorzeker niet in het opstel: „Juiste proporties" van den heer J. Koning in het „Kol. Weekblad" van den 15en l.l. en wel met betrekking tot onze kennis van- en belangstelling in Indië.

In dat artikel weet Schr. krachtens zijne opgedane ervaring mede te deelen — en hier volgen enkele losse aanhalingen — dat „de kennis omtrent het leven in de tropen hier te lande nog altijd ontstellend gering is" en „van het land en het leven weet men nog de gewoonste dingen niet," om alsdan als zijne meening te kennen te geven, dat: „populair geschreven bijdragen over land en volk voorloopig het eenig noodige (zijn)". Volmaakt juist. Er mogen andere middelen zijn, zoo het demonstreeren van goede films, het valt niet te ontkennen, dat dergelijke vertooningen vervluchtigen, hetgeen met het geschreven woord het geval niet is.

Tegen de interpretatie van S' woorden, dat het eenig noodige is te beginnen bij het begin, zal hij, ook blijkens hetgeen verder in het artikel volgt, wel geen bezwaar hebben, evenmin als tegenspraak te duchten is, wanneer de opmerking gemaakt wordt dat, bij het voorhanden zijn van dat geneesmiddel, dat eenig noodige, het vooral op de toediening aankomt. En het wil ons nu voorkomen, dat, ten einde het Nederl. volk aldus op te voeden — een moeizame taak, waaraan nog altijd gewerkt wordt — de wijze van verspreiding der bedoelde lectuur alle aandacht verdient ook van de zijde der Overheid. Deze, de verspreiding, moet tot haar recht komen in de instellingen van opvoeding, op de scholen, maar men de jeugd spelenderwijs de belangstelling moet bijbrengen, welke zij dan gedurende het geheele leven zal behouden.

ATTENTIE. **Art. 3 Huish. Reglement. Opzegging van het lidmaatschap heeft alleen schriftelijk plaats en moet geschieden vóór 15 December van het jaar, bij gebreke waarvan het lidmaatschap voor het volgende jaar doorloopt.**

Geen aardrijkskundige leerboekjes, maar leesleerboekjes en die verlucht, om daarna geleidelijk over te gaan tot leerboekjes en boeken en een even ruimen tijd besteed aan de kennis van Ned.-Indië als aan die van Nederland.

Het Nederlandsche volk mag niet dom meer blijven en onwetend. De teekenen zijn er, dat onze medezeggenschap in de Koloniale wereldproblemen gewicht in de schaal zal leggen. Indien dan deze eigenschappen ons ontsieren, zal men ons beschouwen als de man, die zich zonder beschutting in een zware regenbui waagt.

In het eenig noodige „an sich" voorziet voor volwassenen het orgaan der Vereeniging „Oost en West", dat, behalve de wekelijksche populaire bijdragen van bevoegde schrijvers, bij elke verschijning een reeks van werkjes opneemt van betrekkingen door Nederlanders in Indië te bekleeden en bovendien voor den ontwikkelden Nederlander tal van wetenswaardigheden bevat niet alleen uit Ned. Oost- en West-Indië, maar ook uit andere Oostersche en ver verwijderde wereldstreken. Men schaffe zich het blad aan door toetreding tot het lidmaatschap van „Oost en West."

De Opening der Tweede Indische Week te Delft.

Ofschoon deze „Week" alweer bijna een week achter ons ligt en de dagbladen belangstellenden volledig op de hoogte hebben gehouden omtrent haar verloop, zoo dient toch ook hier een enkel woord aan deze gebeurtenis te worden gewijd.

Blijkens de telken jare toenemende belangstelling, mag de instelling van „De Indische Week" geprezen worden als de verwezenlijking van een uitmuntend denkbeeld. Ook ditmaal, hier in Delft, was het voor de volle zaal van het Gebouw voor Werktuig- en Scheepsbouwkunde der Techn. Hoogeschool, dat de rector-magnificus, Prof. v. d. Steur, op 13 December zijn openingswoord uitsprak. Het was een woord van opwekking tot studie van alles wat Indië betreft aan hen, die eerlang een levensbestaan aldaar zullen moeten vinden, een woord van opwekking ook, in algemeenen zin, tot belangstelling door alle vaderlanders in de overzeesche gewesten. Vertrouwende, dat deze week zou bijdragen tot uitbreiding van kennis, tot verruiming van veler gezichtskring, verklaarde Z.H.G.L. de week voor geopend. Daarna ving de reeks van leerrijke voordrachten aan met een verhandeling over het natuurwetenschappelijk onderzoek door en voor de groote cultures — met lichtbeelden — door den heer Dr. Le Cosquino de Bussy.

Ook deze „Indische Week" heeft ongetwijfeld ten volle beantwoord aan het doel waarmede ze is ingesteld.

Feuilleton.

Indië
in den spiegel van den Oceaan.

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
door P. J. ZÜRCHER Jr.

XV.

......Een droom van geluk! In die fantastische omgeving van in zilveren maanlicht badend strand, van eene zee van vloeibaar goud en zilver, van een prachtig blauwen hemel, getooid met enkele zachtglanzende sterretjes, van wuivende zilverschitterende palmen, van windgesuizel en zacht golfgeklots, zaten wij......

Raden Adjeng Kartini.

De zee is weer anders. Haar aanblik in het manelicht is grootscher, imposanter dan die van het land. Nochtans is van lieflijkheid geen sprake. De maan-verlichte zee is niet lieflijk, noch stemt zij tot teederheid. Zij geeft een beeld van macht en hare schoonheid, die tot den mensch te spreken schijnt, culmineert daarin alleen.

Het manelicht gaat als een koude, wreede lach over de oppervlakte, die onverpoosd in beweging is. Er stijgt verkilling op uit haar woelende deining, in welker onvermoeiden arbeid geen systeem te liggen schijnt. Want de dein-golf, die komt aangerold, is niet te volgen. Zij duikt en komt weer aan de oppervlakte en — spelend in haar element — zult ge nooit te weten komen, of de golf, die aan uwe voeten uiteenvloeit, dezelfde is als die, naar welke ge zoo aandachtig hebt staan turen. Ook zult ge nimmer het geheim van haar bouw, ten einde toe, zich zien ontplooien, al is de theorie daarvan u ook bekend.

En starende naar den einder, waar het daglicht nog ruimte laat tot bespiegeling van verten daarachter verborgen, wordt elk begrijpen tot staan gebracht. Daar, in de verte, is het een ondoorgrondelijk spel van licht en duister, waarin het voortdurend leeft, zonder dat ge den aard er van vermoogt te determineeren. Het is de onmetelijke plas, die onvermoeid in beweging is en van welke de breedte op geen mijlen te bepalen valt in het misleidende schijnsel van de maan, die speelt met horizonten, vormen verminkt en werelden bevolkt met luguber leven in één enkele seconde.

Hier, op zee, is haar speelsche lust aan banden gelegd. Er zijn hier geen vormen en dus ontbreekt ook de schimmenwereld en haar kille glans strijkt over het water, onverschillig, als een kind, wien een taak is opgedragen, zich daarvan kwijt — zonder spelen — omdat het moet. Ook zij komt hier een plicht na, haar door den Schepper opgelegd.

De koude lach, dien zij door de ruimte jaagt, is als die van een waanzinnige en de houding, van

Uit de Oude Doos.

(*Vervolg*).

Gingen op huisvendutie de slaven *en bloc*, en veelal tot redelijken prijs van de hand, anders was 't met degene, die bijzondere bekwaamheden bezaten. Deze deden opgeld. Zij werden ook niet onder den grooten koop geplaatst, maar uit de hand verkocht, en voor hen werd allicht eene afzonderlijke advertentie geplaatst, gelijk de *Bat. Kol. Courant* er ettelijke bevat. B.v.:

Uit de hand te koop een slaaf, genaamd Pluto van Baly, dispensier, koussenbreyer, huisjongen en lampopsteker, te bevragen by den Cipier der Stads Boeyen.

Of elders:

Uit de hand te koop een slaaf genaamd Louis van Mauritius, compleete lijfjongen, kapper en scheerder, huis- en tuinjongen, lampopsteker en koussenbreyer. Nader onderrigting te bekomen by den Cipier van de Burger Boeyen.

Bij zoo'n cipier kon men n.l. slaven in de kost doen. Dit behoorde tot de emolumenten van het ambt; een ambt dat o.a. bekleed werd door Rembrandt's schoonzoon, den schilder Cornelis Suythof (gehuwd met Cornelia, de onechte dochter van den meester en van zijne dienstbode Hendrickje Jaghers). De kwalificatie van „compleete lijfjongen" duidde er op, dat er ook incompleete waren; n.l. de botterikken, die tot de onleerzame soort behoorden. Een lijfeigene als deze Louis, afkomstig van het eiland Mauritius, mocht gezegd worden van zessen klaar te zijn. Kousen breien, zoo men op de verschillende annonces mocht afgaan, kenden de meesten dezer snuiters, zoo goed als een Geldersche schaapherder. 't Was dan ook de tijd der lange kousen, toen nog geen enkele *klontong* de nagemaakte sarongs van Twenthe en de geweven sokken van Birmingham in zijn mars had. Doch er waren bekwaamheden, welke op de slavenmarkt nog vrij wat hooger genoteerd stonden dan scheren en kousen breien. Hierop duidt de advertentie:

Uit de hand wordt te koop aangeboden een slaaf, zijnde een complete kok, gebakmaker en harpenist.

Zulk een gebakmaker was geld waard. Veelal waren 't vrouwen, die zich verstonden op het vervaardigen van *kwee-kwee*, en daarbij een oordeelkundig gebruik wisten te maken van het zoo wel-

voorziene indische fruitkorfje. De eigenaar of eigenares, veelal een kleurling, liet de producten van zoo'n gebakmaakster door andere lijfeigenen langs de straten venten, of op de markt, en vond er zijne rekening bij. Eene andere aanbieding luidde:

> Te koop een slavenjongen genaamd Orpheus, bekwame Claironblazer, Waldhoornist en Trompetter, te bevragen bij den Cipier in 's Lands Boeyen.

Dit was het puikje van de markt, de slavenmarkt. Bekendmakingen als deze moesten er aan herinneren, dat vele Bataviasche slaven, zoo goed als de vrijgelatenen der Romeinen, bedreven waren in het bespelen van eenig instrument. Uit deze slaven rekruteerde men de „speeljongens", die de versierde vaartuigen of orembaais voortroeiden, eigenlijk voortschepten, waarmee de Bataviasche jeugd in den maneschijn placht te gaan spelevaren. Daarmee stevende men langzaam door de kanalen en buitengrachten der stad, wanneer het licht der volle maan, schitterender dan de bleeke Luna van het westen, aan het tropische landschap meer bekoring bijzette dan waartoe in Europa het rijkste *Verschönerungsverein* in staat zou zijn geweest.

In zijn dichterlijk tafreel van Batavia gewaagt Jan de Marre van dit „fraey musyq" van gedresseerde lijfeigenen, zoomede Valentijn in zijn standaardwerk. Er werd in zoo'n orembaai, bemand met de *jeunesse dorée* van beiderlei kunne, druk gemusiceerd, geschranst, gepooierd en...... geflirt. Alleen behoorde men het klokje van 9 ure te mijden, aangezien op dien tijd de huisslaven van de Bataviasche kanalen hetzelfde misbruik maakten als Amsterdamsche dienstbaren van naar eigen lof riekende grachten. Ze dienden hun n.l. als riolen, waarin de kuipen met faecaliën werden uitgestort. Zulke Menniste bruiloften noemde men destijds op z'n Portugeesch *foela novi horas* of negen ure bloemen.

De speeljongens, welke zoo'n maneschijnvaart met het geluid hunner instrumenten opmonterden, brachten hun eigenaar muzikale verpoozing aan, o.a. gedurende de maaltijden en bij huiselijke feestjes en bij verkoop nog een goeden prijs. Terwijl een gewone slaaf 80 à 100 rijksdaalders gold, werd voor een ervaren speeljongen wel eens vijfmaal zooveel betaald. Tijdens Dirk van Hogendorp, de latere generaal van Napoleon, nog resident van Rembang was, schreef hij aan zijn broeder in 't vaderland, den bekenden Gijsbert Karel, om hem een stel koperinstrumenten te zenden ten behoeve van zijne speeljongens, die hij door een muzikalen Duitschen korporaal had laten onderrichten. En hij geloofde, dat een aldus geperfectioneerde slaaf zijne 500 rijksdaalders wel zou opbrengen — de speculatie was, over een zeker aantal genomen, niet slecht. Terwijl intusschen hun muziek — nu, dat klonk ook niet als een pruik in een papketel.

Somtijds werd de verkoop van slaven gecombineerd met dien van erven of andere eigendommen. Gelijk voor apanages in de Vorstenlanden de grond werd toegewezen *met* de daarop wonende gezinnen, zoo kwam het te Batavia wel voor, dat een perceel verkocht werd met verplichting om de opgezetenen mede te koopen. Zoo bevatten de voorwaarden van verkoop in zake een stuk tuinland, bebouwd met een steenen huis, koekzaal, planken rijstschuur en speelhuis, gelegen aan de Antjolsche vaart, ook deze: dat de kooper zou moeten mijnen tot vooraf vastgestelde prijzen een paar prauwen, fuiken, treknetten en twee slaven. De laatsten waren stellig van buitengewone kwaliteit, want de eigenaar had ze geprijsd met 500 rijksd.

Evenals van slaven wisselde ook van slavinnen de prijs. Vooreerst de marktprijs, al naar gelang er veel of weinig aanvoer plaats had; en vervolgens naar gelang van de kwaliteit. Ongedresseerde Ambonsche sagoklopsters, Bandasche notenpluksters, Dajaksche pottenbaksters, of vrouwen veelal geroofd van afgelegen eilanden waren zooveel minder waard dan slavinnen, die in de europeesche samenleving hun leertijd achter den rug hadden, dan reeds ontbolsterde baboes, of groot geworden *anakmas* (pleegkinderen). De *Courant* adverteerde een van deze in het huis van den meester opgegroeide slavenkinderen onder den fantasie-naam van Amarantha, en tevens dat zij ervaren was in het kappen en handwerken, zijnde „compleete kondehmaakster, groffe naaister en wasscherin." Te samen met haren man moest deze 1000 rijksd. opbrengen. (Wie één koopt, koopt er twee). Van eene andere werd getuigd dat zij was „fijne naaister, strijkster en kindermeid", en ook bij deze was 500 rijksd. de vraagprijs. In een tijd toen er nog geene levensverzekeringen bestonden durfde men derhalve wel zakken geld voor een zoo bederfelijk artikel te besteden.

---

wie deze treft, teekent macht in den oppersten graad en zelfvertrouwen, die den waanzin niet vreezen.

Geen oogenblik van sentiment, noch van eene poging zelfs tot toenadering tusschen deze beiden, wordt geboren. Als twee, die elkander haten, arbeiden zij, onverstoorbaar, voort in den nacht, die hen tot elkander bracht en er behagen in schijnt te scheppen een spel van onophoudelijk tarten uit te lokken.

Onverpoosd rolt de zee aan op de zandige kust, waar zij, haast onmerkbaar, uiteenvloeit, gekuifd met een penseelstreekje wit, dat, als in angst, onmiddellijk verdwijnt, zoodra het buiten zijn element is getreden. Op den rotsachtigen oever, waar zij zich te pletter loopt, doet de pijnlijke botsing haar vertoornd opstuiven. Het witte schuim van ziedende woede verheft zich één moment, als in pijnlijke rekking, uit zijn element; gelijktijdig krijgt de nachtelijke schijnwerper er vat op en ontleedt het tot in zijn fijnste bindsels, waarna het wegstuift om straks weer van voren af aan te beginnen.

Het is een eentonige arbeid, die van de zee en een spel van eindelooze verveling en ledigheid van de maan, dat tot niets leidt. Dit is het. Zij verveelt zich boven de zee. Er is geen actie, zij heeft niets om mede te spelen; zij kan niet bouwen en haar schimmenspel, dat zij zoo gaarne vertoont, is hier buiten werking gesteld.

De zee fluistert ook bij nachte. Zij is zoo vervuld van haar geheim, dat zij nimmer zwijgt. Ongetwijfeld is zij de draagster van veel, dat wij niet en van weinig, dat wij wel kennen. En zij is oud en wijs. Zij spreekt alleen van de dingen, die den mensch, die naar haar luisteren komt, belang inboezemen. Haar wonderbaarlijke gedachten-associatie weet exact de mentaliteit te peilen van den luister-grage en hare grijze bezadigdheid vermag zich daaraan onmiddellijk aan te passen.

Het amoureuse meisje hoort in hare stem den bekorenden klank van hem, naar wien hare overpeinzing uitgaat. De heimwee-zieke zal er in weder vinden den echo van den jubel zijner jeugd, die hij vergeefs poogt te bereiken achter den horizont, waarvan de eenzaamheid hem aangrijpt vol ontroeren en hem met banden ketent aan den piek, van waar hij zoo kunstig den afstand poogt te overbruggen, met de astrale stof, die de zee en de maan hem brachten. En de wanhopige zal er uit putten de kracht tot zijn daad. Van liefde en jubel vangt zijn waarneming niets op. Toch komt ook hij onder hare „verschrikkelijke" bekoring. Zwijgend zal hij staren in den zilveren plas, die hem wenkt en de maan zal hem, biologeerend, in bondgenootschap met de zee, tot de daad doen overgaan, die in zijn brein tot rijpheid komt.

Zoo is de zee, in haar onverpoosde bruising, immer de draagster van hoop, welke taal zij ook spreekt; bij dag en bij nacht. In haar schoot voert zij mede het verlossende element, waarvan de samenstelling onbekend en voor elkeen anders is. Voor velen is zij het opbouwende element, voor anderen zoo vaak de verwoestende kracht.

(Wordt vervolgd.)

Valentijn moet de huismoeders in 't vaderland naijverig hebben gemaakt waar hij 't voorstelt, alsof de indische dame van zijn tijd eigenlijk niets anders had uit te voeren dan een wakend oog te houden op hare slaven en slavinnen. Eenmaal in hun werk terechtgewezen en onderricht, 't zij al dan niet met de bullepees tot corrector, konden de rolletjes rad afloopen; een ieder wist zijn werk. Zelf huisvader en met een tamelijk groot gezin bezwaard, werd Valentijn vermoedelijk niet door zijne vrouw over den schouder gekeken, toen hij schreef:

„Een Vrouw heeft hier een zeer pleisierig en byzonder gemakkelijk leven, zij moeit zich hier met geen koken, wasschen, strijken, naejen, of diergelijke dingen, en zelf ook niet met na de markt te gaan, dat door haren kok of andere slaven ordentelijk verrigt werd. Voor 't koken heeft zij een kok, die nog een hulp in de keuken heeft, denwelken zij maar belast wat zij eeten wil. Daar is een vaste slaaf die op het dekken van de tafel, 't spoelen van glasen, 't slijpen van messen en ook op 't schenken past, behalven dat er altijd ook eenige jongens en meiden zijn, die op 't aanbrengen van de spijs uit de kombuis passen. Alle week zend zij haar linnen, dat zij telt, of wel door een vertrouwde meid, die over 't silver en linnen gaat, tellen laat, na de wasch, en dan zijn er weer zekere slavinnen die alles strijken, en 't geen gebroken is naejen. Zo dat een brave Vrouw maar heeft toe te sien, dat alles ordentelijk in haar huishouden en onder hare slaven toegaat."

Was so ein Mann
Nicht Alles, Alles denken kann!

zou de predikantsvrouw wellicht uitgeroepen hebben, had zij haren echtgenoot op zooveel geringschatting van europeeschen vrouwenarbeid onder de tropen betrapt. Maar 't was niet ver van de waarheid. Vader Valentijn wist wat hij schreef, wist hoeveel werk een huismoeder in 't vaderland kon verzetten, en maakte simpel de onuitgesproken vergelijking.

S. KALFF.

Figuren uit onze Koloniale Historie.

JOHAN MAETSUYCKER.

(1653—1678).

Johan Maetsuycker heeft veel langer dan eén zijner voorgangers of opvolgers den hoogen post van Gouverneur-Generaal bekleed.

Vijf en twintig jaren lang voerde hij het gezag over de Indische zaken voor de heeren, die, in patria, rustig op zijn bekwaamheid en diplomatiek talent vertrouwden.

Dit langdurig tijdperk is het schitterendste geweest in de geschiedenis der O.-I. Compagnie en heeft slechts één donkere bladzijde aan te wijzen, t.w. het verlies van Formosa (Fortanier).

Na den dood van Maetsuycker bevond zich de V.O.I.C. op het toppunt van haar bloei.

Zij was toen feitelijk alleenheerscheres in den geheelen Archipel en Batavia bloeide krachtig op als het middelpunt daarvan. Haar handelsgebied strekte zich bovendien ook uit langs de geheele Zuidkust van Azië, tot Japan toe.

„De Arabische gommen, reukwerken, balsems en koffie, verzameld op de Arabische kusten, van Mokka tot Maskat en Bassora; de Perzische grove zijde, geschikt voor passement en garen, de paarlen en edelgesteenten, verhandeld in Bender-Abassi, werden door de Hollanders naar alle kanten verscheept.

In de staten van den Groot-Mogol kochten zij zijde, fijne katoen, katoenen kleederen, geweven stoffen, indigo, salpeter, roode en zwarte lak, agaat, opium, gember, enz. op en vervoerden ze tot zelfs naar de Spaansche en Portugeesche koloniën in Amerika. Soeratte was het hoofdpunt van dien handel. Zuidwaarts van het Portugeesche Goa tot Kaap Comorin, ligt de peperrijke kust van Malabar, waar de grove kaneel en peper ten behoeve van Europa, vooral in de factorij te Cochin, werd opgekocht door middel van contracten met de kleine inlandsche vorsten, die ten gevolge van de mededinging der Arabische kooplieden, slechts met groote kosten konden worden gewonnen......

Uit Bengalen kwam glanzige zijde, in Holland veel verwerkt, zijden stoffen, mousseline, diamanten, salpeter en suiker; jaarlijks haalden de Hollanders hier 6 à 7000 balen zijde, de beste van geheel Indië; uit Boeton kwamen muskus en uitmuntende rabarber......

Aldus schildert Blok de uitgebreide handelsbeteekenis van de V.O.I.C., die in Coen en van Diemen zulke uitstekende voorgangers van Maetsuycker heeft gehad.

***

Tijdens het bewind van Maetsuycker werd de „sfeer van invloed" der V.O.I.C. — om dien aan de 19e eeuw herinnerenden term eens te gebruiken, — aanzienlijk uitgebreid.

In 1655 werd Ceylon aan de Portugeezen ontrukt. Van Goens maakte van die gelegenheid tevens gebruik om Manaar, Negapatnam, Cochin, enz. te veroveren.

Feitelijk was daarmede het einde van Portugals rijk in Indië bereikt. Het bleef daarna nog slechts lastposten behouden en het zou zeker gaarne alles hebben afgestaan, indien het niet gevreesd had, daardoor den invloed der Protestantsche Engelschen en Hollanders nog verder uit te breiden.

***

Het bestuur van Maetsuycker kenmerkte zich door het krachtig versterken van den invloed der V.O.I.C. over geheel Indië, èn door betere verzorging van het inwendig bestuur. Het verlies van Formosa door de aanvallen van zeeroover *Coxinga*, was het eenige verlies, dat onder Maetsuycker te betreuren viel, naast dat van St. Helena aan de Engelschen.

Overigens behaalde de Compagnie slechts overwinningen. Zij beheerschte den geheelen specerijhandel in de *Molukken*, bezat *Macassar*, een deel van *Sumatra*, *Ceylon*, *Mauritius*, de *Kaapkolonie*. Zij verdreef de Engelschen geheel uit den Archipel en belette de pogingen van Lodewijk XIV om daar vasten voet te krijgen, door zijne vloten te verslaan.

Zij was in staat aan de Republiek in 1672 krachtig hulp te bieden door de levering van 20 oorlogsschepen en een bijdrage van 2 millioen in de krijgskas. Die diensten werden beloond door het vernieuwen van haar octrooi tot het einde van 1700.

***

Een belangrijke daad van Maetsuycker was de uitvaardiging van den zoogenaamden *Artikelbrief* (1658). Die brief bestond uit 120 artikelen. Zij behelsde bepalingen omtrent de naar Indië vertrekkende schepen, hunne bemanning, hunne uitrusting, den smokkelhandel, de plichten van de krijgsmacht, de vestiging van Nederlanders in Oost-Indië, de betaling der Compagnie-dienaren, enz., enz. Veel daarvan bestond reeds, maar het werd thans bijeengevoegd.

Een nog belangrijker werk van Maetsuycker was het zoogenaamde *Grootplakkaatboek*. Zijn rechtsgeleerde bekwaamheden kwamen daarbij schitterend uit. Een uittreksel daaruit heette: *Statuten van Batavia*, volgens welke jarenlang in Indië recht werd gesproken.

Kenmerkend is, dat ook onder Maetsuycker de bezoldiging der ambtenaren, van den hoogsten tot den laagsten met groote gierigheid werden geregeld.

Ook tegenover hare eigen ambtenaren hield zij vast aan een beginsel, dat den Hollanders in het algemeen kenmerkte en dat door de Engelschen zoo terecht gebrandmerkt werd met:

The fault of the Dutch
Is giving too little
And asking too much.

Zooals bekend, is dat de eigenlijke oorzaak van

den val van het souvereine en machtige handelslichaam geweest.

* * *

Voor de vestiging van ons gezag op Java is Maetsuycker's regeering van veel belang geweest. Gedurende zijn bestuur vallen de oorlogen met Mataram. Busken Huet beweert, dat de voordeelen in die oorlogen door de Compagnie behaald, voornamelijk te wijten zijn aan Cornelis Speelman, toen lid van den Raad van Indië. Hem komt de eer toe vóór alle anderen beseft te hebben, welke partij er voor de Compagnie te trekken viel van Mataram's vernedering door Troeno Djojo. Pas in Midden-Java op het terrein verschenen, was Speelman aanstonds gereed met het vaststellen eener nieuwe Nederlandsch-Mataramsche politiek, geheel verschillend van de oude.

De Jonge Jr. vermeldt in zijn Opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië (deel VII):

„In minder dan vier maanden tijds, tusschen Oktober 1677 en Januarij 1678, wist hij, in ruil der aan den balling geworden Soesoehoenan te verleenen hulp, voor de Compagnie te verwerven: bekrachtiging der kontrakten met Amangkoerat I; uitbreiding van 't Compagnies grondgebied tot Pamanoekan; de steden en stranden van Java's Noord- en Java's Oostkust in pand, met de aldaar vallende inkomsten en regten; het gebied over Semarang, geheele tolvrijheid; het monopolie van den invoer van kleeden en amfioen; het voorregt van opkoop van rijst en het monopolie van den opkoop en uitvoer van gember, te Japara en omliggende landen."

* * *

Voor hem, die zich om historie niet bekommert, zeggen die door Speelman behaalde voordeelen weinig. Maar wie zich inderdaad voorstelt, wat de V. O. I. C. was, toen zij begon, en wat zij langzamerhand is geworden, kan niet ontkennen, dat de *verovering van Java* — want vreedzaam ging het niet — de kroon is geworden aan Maetsuycker's regeering.

Als vrijbuiter feitelijk in Indië gekomen, eigenlijk niet veel verschillende van de Spaansche veroveraars, die zij wilden verdrijven, moesten onze voorvaderen, na een kwart eeuw, het gelukzoekerskarakter afleggen. Maetsuycker leidt dat tijdperk in en het glanspunt van zijn regeering is wel, dat Amangkoerat II de kroon zijner voorvaderen aanneemt uit handen der V. O. I. C., die haar veroverd had.

De Compagnie moest daarna gaan regeeren. En het is Maetsuycker, die haar dat feitelijk heeft geleerd. De diplomatie moest voortaan ook een woord mede gaan spreken in het beheer en in het in stand houden van het vele wat verkregen was.

Maetsuycker werd beschuldigd van overdreven voorzichtigheid. Maar het feit, dat men hem 25 jaren lang aan het bewind gelaten heeft, is voldoende bewijs, dat die voorzichtigheid als een heilzaam tegenwicht beschouwd werd tegen de koopmans- en soldatenstoutmoedigheid, die, tot hiertoe, Indië gebracht had waar het was.

Zonder twijfel zouden er boekdeelen te schrijven zijn over de daden onder Maetsuycker's beheer. Maar het kan niet liggen in de strekking van een journalistiek-historisch artikel te dienen tot historische les. Die strekking kan alleen zijn in algemeenen zin aan te geven, wat de beteekenis van een historische figuur is geweest.

Overigens is die verovering van Java, dat partij kiezen in den strijd der Indische vorsten, dat oorlogvoeren tegen overmacht, te midden van verraad, een epos, dat luister bijzet aan Maetsuycker's regeering.

En men verlangt, gezeten achter de schrijftafel, haast die gevaarvolle tochten, te midden van een schitterende natuur, tegen een hoogbeschaafden, maar verwijfden en ontzenuwden vijand mede te maken. Het is daarom jammer, dat nooit iemand op de gedachte is gekomen dat zoo te beschrijven, dat de individueele kracht van ons volk daarbij uitkomt, als het verdient.

Want indien men meent, dat de krijgskunde der Javanen onbeteekenend was, dan vergist men zich ten zeerste. Coen bewonderde de bekwaamheid der Javaansche generaals, die Jakatra belegerden.

* * *

Maetsuycker zelf behoort tot die figuren, die zonder eenigen twijfel, indien hij Engelsch regeerder van Indië ware geweest, niet bij de ontwikkelden zijns volks zou zijn vergeten. Maar hij deelt dat lot met allen, die het *Hollandsch wereldrijk* hebben helpen tot stand brengen.

Het buitenland handelt anders.

Onze koloniale historie wordt door Japanners ijverig bestudeerd. En wij meenen niet te veel te zeggen, als wij beweren, dat daartoe thans voor Japan vernieuwde redenen bestaan. Thans, nu het *wereldevenwicht* in een strijd op den Stillen Oceaan zal worden en moet worden gezocht.

Onze tijd — zoo werd mij gezegd — is voor studiën uit ons groot verleden niet gunstig. Dat is, oppervlakkig gezien, ook zoo. De ooren dreunen van de klanken *kapitaal en arbeid*. En er schijnt voor niets anders aandacht. Toch achten wij dat slechts schijnbaar. Nieuwe nooden zullen nieuwe individualiteiten als leiders der massa niet alleen, maar ook als vertegenwoordigers van ons volk naar buiten eischen.

Maar die individualiteiten, van wie raad of drijfkracht wordt gevorderd, zullen dat niet kunnen, indien zij niet vertrouwd zijn met het verleden en met de groote persoonlijkheden, die daarin, wat ons volk betreft, geleefd hebben.

En tot die persoonlijkheden behoort zonder twijfel de Gouverneur-Generaal Johan Maetsuycker.

H. A. RITTER.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

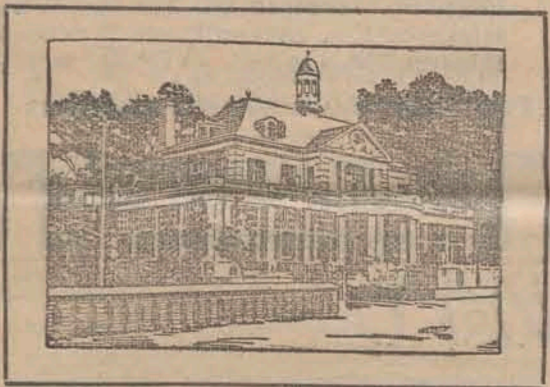
„De klap".

De *Loc.* — van 18 Oct. — interrumpeert: De bladen, die op eenigerlei wijze „de klap" vergoelijken, weten niet half hoe onverantwoordelijk zij handelen. Zij moedigen, zij het ook onwillens, een handeling aan, die den dader in de gevangenis en in...... den dood kan helpen. Dit klinkt kras, doch is geenszins overdreven.

Zoolang de lichamelijke tuchtiging in den landbouw als strafmiddel tegenover den Inlandschen werknemer in zwang blijft, heeft elk, die dit verboden middel aanwendt, de kans om met den strafrechter in aanmerking te komen. En het loopt dan niet altijd op vrijspraak of boete uit. De souvereine zelfbeheersching om het bij die „zoo opvoedende" klap te laten, wordt den planter door de zoo breed oordeelende redacties maar altijd stilzwijgend toegedacht. Wie kan echter, eenmaal handtastelijk geworden, de kracht van zijn hand zorgvuldig beheerschen? De niet zoo erg bedoelde klap kwam zoo menigmaal verkeerd aan. En hoe menig planter heeft dan in de gevangenis de kracht van zijn arm verwenscht. „De klap" is vaak voor den planter zelf een „klap" geworden. Menigeen brak in een oogenblik van drift zijn loopbaan en zijn geluk.

En hoeveel jonge planters zouden er al ten grave zijn gedragen als slachtoffers der wraakzucht van door hen lichamelijk getuchtigde koelies? Men herinnere zich die vreeselijke rubriek „Dankbare bladvulling" in het Delische vakorgaan *De Planter*. De koelie verdraagt nu eenmaal de klap niet meer, en dit mogen betreuren zij, die „den goeden ouden tijd" gaarne loven, de werkelijkheid is niet anders. Wie zijn hand opheft, heft onwetens de hand op tegen eigen leven.

Ziehier eenige uitermate praktische overwegingen terzake van „de klap". Verdiend of onverdiend, paedagogisch of onpaedagogisch — ze is niet minder gevaarlijk voor wie haar toebrengt dan voor wie haar ontvangt. En daarom moesten de

bladen, die nog niet gevorderd zijn tot de opvatting, dat lichamelijke tuchtiging van dienstpersoneel overal en altijd voor beide partijen vernederend is, tenminste uit deze praktische overwegingen „de klap" veroordeelen. Niet ten halve — maar geheel en volkomen. In het belang van den planter zelf, wiens pleit zij voeren. Indien moreele overwegingen niet spreken, dat praktische het dan ten minste doen.

Het is ook onze wensch, dat de rechtspraak menschelijk zij en dat verzachtende omstandigheden, indien aanwezig, ten volle in aftrek worden gebracht. Maar een „breede" rechtspraak, zooals het *Bat. Nbl.* die wenscht, schuld afmetende „in het kader en naar de maat der maatschappelijke verhoudingen", zou ons in dezen even schadelijk lijken als een breede pers, die alles vergoelijkt, omdat ze alles uit de omstandigheden weet te verklaren. Zeker, het voegt noch ons, noch anderen, over den d a d e r te rechten, maar de eenmaal heilloos gebleken d a a d worde zonder terughouding gegispt.

Bladen, die heden schrijven, dat „de klap" eigenlijk geen oirbaar middel is en morgen weer, dat er omstandigheden zijn, waarin een klap valt te billijken, helpen mee in de landelijke wereld een oud misbruik in stand houden, dat, afgescheiden van alle zedelijke overwegingen, voor de beide betrokken partijen noodlottig kan worden en dat de verhouding zoowel tusschen klas en klas, als tusschen ras en ras vergiftigt.

Eenheid gewenscht.

Het P. E. B.-orgaan schrijft o.m.: De dagbladen maakten onlangs melding van de op 1 October ingetreden wijziging in het Overtochtsreglement. In 't kort komt deze hierop neer, dat landsdienaren met een maandelijksch inkomen van *f* 600 of meer, in de eerste klasse der mailschepen worden gerangschikt, terwijl de minder bezoldigden zich met een lagere klasse tevreden moeten stellen. Op deze regeling is een belangrijke uitzondering gemaakt, doordat ook bepaald werd, dat een zekere categorie landsdienaren — in 't algemeen de academisch gevormden — steeds, dus ook vóórdat de grenslijn van *f* 600 bereikt is, in de 1e klasse komen, terwijl daarnaast werd voorgeschreven, dat een andere groep ambtenaren, zelfs al zou door hen de grenslijn worden overschreden, in geen geval hooger kunnen komen dan de 2e klasse.

Plaatsen we nu naast deze regeling het thans ruim twee maanden bestaande nieuwe Reisreglement voor reizen binnen Ned.-Indië, dan zien we, dat ook hierin grenslijnen zijn getrokken. Zoo reist ieder, die een maandelijksch inkomen heeft van *f* 600 of meer, in de 1e klasse spoor, terwijl de lager bezoldigden in een lagere klasse zullen moeten plaats nemen. Een belangrijke uitzondering, zooals hierboven voor het Overtochtsreglement beschreven, bestaat bij het Reisreglement echter niet.

Maar nu de consequenties van beide reglementen: Een jong ingenieur, uit Nederland uitgezonden, reist op den mailstoomer in de 1e klasse, terwijl een van verlof terugkomend architect, voor wien de 1e klasse onbereikbaar is en blijft, zoolang hij bij het gouvernement in dienst is, met de mindere accomodatie der 2e klasse genoegen heeft te nemen. Bij aankomst te Tandjong Priok worden de rollen echter omgedraaid. De jeugdige ingenieur zal, om zijn standplaats te bereiken, per trein verder moeten, maar dan krachtens het nieuwe Reisreglement in de 2e klasse. In denzelfden trein zal hij dan aantreffen den meergenoemden architect, die echter, volgens dezelfde bepalingen, zijn aanspraken op de 1e klasse heeft kunnen doen gelden.

Men zal ons moeten toegeven, dat deze consequentie allervreemdst aandoet, en we vermoeden dan ook wel, dat een wijziging daaraan spoedig een einde zal maken.

Heldere Lucht.

In de Philippijnen, waar het den laatsten tijd, onder het bestuur van den gouv.-generaal Harrison, denzelfden weg opging als het geval was met Ned.-Indië onder dat van Graaf van Limburg Stirum, ademt men op.

G.-G. Harrison is afgetreden en in zijn plaats werd benoemd generaal W o o d, een krachtfiguur, die onmiddellijk bemerkt heeft, dat de Filippino's aan hun lot overgelaten, spoedig zouden terugzinken in een toestand van indolentie, plichtsverzuim, corruptie en wat dies meer zij. Het rapport, door generaal Wood over den politieken en economischen toestand in de Philippijnen uitgebracht, moet vrijwel vernietigend zijn voor zijn voorganger. Dit stemt reeds hoopvol, maar beter is nog, dat de generaal in een onderhoud met eenige journalisten ronduit verklaard heeft, dat men zich over de stabiliteit van het Amerikaansche bestuur in de Philippijnen niet ongerust behoeft te maken. En ziet: Plotseling is de lucht opgeklaard! Zooals de *Manila Times* van 10 Sept. schrijft:

„Een verbazingwekkende verandering in de sociale atmosfeer en de zakenwereld is reeds merkbaar. Dwaas of niet: gedurende weken en maanden hebben alle klassen onzer bevolking geleefd onder een wolk van onzekerheid, angst en zelfs wanhoop, — wat een nadeeligen invloed heeft gehad op iemands zenuwgestel. Maar deze wolken zijn nu geweken, en een haast hoorbare zucht van verlichting is uit de stad Manila opgestegen."

Wij kunnen ons deze opluchting best voorstellen, schrijft de *N. Soer. Crt.* In Indië hebben wij — en de ervaring is van zeer recenten datum — hetzèlfde doorgemaakt!

Een Vorstenlandsch sterigeval.

Naar aanleiding van het overlijden van den heer H. Dezentjé, directeur der Cultuur-Mij. „D j o e n g k a r é", zegt het *N. v. d. D.* — van 24 Oct. — o.m.: Er loopen over de uitgebreide familie der Dezentjé's en hare geschiedenis allerlei verhalen, waarvan een goed deel berust op fantasie. Herhaaldelijk inspireerde zij de pennen van schrijfsters en schrijvers, die geboeid werden door het waas van romantiek, dat over de opkomst dezer Vorstenlandsche familie lag.

In Indische romans vindt de *insider* brokken uit de Dezentjé-historie terug, zonder voldoende aanduiding echter, om ook den leek op het juiste spoor te brengen.

Mej. van Sloot, eene Indische — te Semarang geboren — later onder den schuilnaam „M e l a t i v a n J a v a", eene bekende schrijfster van Indische romans, putte uit het leven der Dezentjé's de stof voor haar in 1886 verschenen roman „*Hermelijn*". Het was eene Hollandsche dame, die huwde met een der zoons van Tinus Dezentjé, den uit den Java-oorlog vermaarden en thans nog bij een ieder als „de groote Tinus" bekenden partijganger uit dien langdurigen krijg; deze dame werd door de schrijfster als „H e r m e l ij n" bij den lezer geïntroduceerd, terwijl een der Indische familieleden als Corona is aangeduid.

Ook Augusta de Wit behandelt in „*Natuur en menschen in Indië*" deze familie, doch zij heeft zich zelfs niet de moeite gegeven om behoorlijk te informeeren en schrijft er maar op los. Geheel onjuist is hare bewering, dat de eerste Dezentjé, een oud-soldaat uit de Napoleontische legers, naar Indië kwam en als bekwaam kok door zijn lekkere schotels het hart van den toenmaligen Soenan wist te winnen, en tot dank een der prinsessen tot vrouw kreeg. De feiten zijn geheel anders. De herroeping van het edict van Nantes in 1685 deed vele Protestanten uit Frankrijk de wijk nemen naar Holland; enkelen hunner en ook zekere Tissonnier trokken later naar Indië. Deze Tissonnier vestigde zich in de 18e eeuw te Pasoeroean; het was een zijner nakomelingen, die later naar Solo trok, n.l. August Dezentjé (de naam schijnt toen reeds te zijn verbasterd). Tinus Dezentjé, de zoon van den hiervoren genoemde, wist de gunst van den Soenan te verwerven; hij huwde later met een zuster van „Soenan Bagoes", eigenlijk Soenan Pakoe Boewono IV, die in 1820 stierf. Zijn rol in den Java-oorlog is bekend; met zelf aangeworven troepen wist hij zich ook in de slechtste tijden staande te houden in zijn versterking Ampel, tusschen Bojolali en

Salatiga, en menigmaal de opstandelingen van Dipo Negoro groot nadeel toe te brengen. Van dien tijd dateert het fortuin der familie. De groote Tinus liet bij zijn overlijden zijn landerijen verdeelen; de hooggelegene waren voor de ouderen, die in het laagland voor de jongeren. Zoo kreeg Bernard Dezentjé (een zoon van Tinus) zijn bezit in het laagland; na zijn dood werd opgericht de Cultuur Mij. „Djoengkaré", later in een N. V. omgezet. Maar de familie-traditie bleef immer krachtig gehandhaafd; evenals de reliquiën der grondvesters van het geslacht in eere werden gehouden; de wapens uit den ouden tijd, de vermaarde krissen, nu en dan uit de veilige rust der brandkast gehaald om met bloem en wierook te worden gehuldigd. De thans overleden heer H. Dezentjé was de laatst overgebleven zoon van Bernard; de andere 3 zoons zijn hem reeds lang in den dood voorgegaan.

Aldus ging er weer een van de oude garde heen; zij was met de Vorstenlanden samengegroeid en ieder dier ouden vormde een stuk historie dezer streken. Tot dusver bleef, dank zij de wijze bepaling, dat de aandeelen in het gemeenschappelijk bezit slechts aan familieleden mogen worden verkocht, dit bezit nog geheel in de familie. Het zijn de drie Djoengkaré'sche suikerfabrieken Karanganom, Brambonan en Ponggok en de rietlanden Genengsarie en Bandarardjo, alles bijeen een bezit, waarvoor een Japansche kongsi indertijd gaarne *f* 12 millioen had willen geven. Of het ook onder de nieuwere generatie intact zal blijven?

Reizende artisten.

De *Avondpost* — aldus de *Java-Bode* van 22 Oct. — waarschuwt zeer terecht in een entrefilet, artisten van minderen rang, om niet naar Indië te gaan, aangezien hun tijd daar voorbij is. Slechts eerste rangs-artisten behooren daarheen te gaan, zegt het blad, dat hun echter een uitstekende ontvangst en goede verdiensten verzekert. Aan de waarschuwing, die volkomen terecht is en door de lagere goden op kunstgebied, die maar al te dikwijls naar Indië komen om er slechts teleurstelling te vinden, degelijk ter harte mag worden genomen, ontleenen wij nog:

„Indië kan niet meer worden beschouwd als het land, waar elke kunstenaarstroep of ieder reizend artist met handen vol geld van terugkeert en dat het kunstminnend publiek in Indië tegenwoordig ook eischen, en zelfs vaak hooge eischen stelt aan wat het ten gehoore of te zien wordt geboden.

Dit is een gevolg van het feit, dat in den laatsten tijd Indië meer en meer is bezocht geworden door kunstenaars van grooten, vaak van wereldberoemden naam.

Men is in Indië lang niet meer zoo achterlijk op kunstgebied, als jaren geleden. Daarvoor hebben de verschillende kunstkringen, bestaande in de meeste groote plaatsen, wel gezorgd.

Mediocre krachten hebben dan ook in de grootere steden geen spoor van kans; zelfs niet op een bescheiden succes. En ontbreekt dat beginsucces in de groote centra, dan is het publiek in de binnenlanden, dat overigens niet zoo verwend is, al evenmin geneigd, de vaak hooge entréeprijzen te betalen. En men heeft gelijk.

Daarbij komt nog, dat voor het oogenblik de economische omstandigheden van de Europeesche-populatie in Indië ver van rooskleurig zijn.

Vroeger gaven wij reeds een voorbeeld, hoe twee reizende artisten niet genoeg verdienden om zelfs maar bescheiden te leven en op kosten van medelijdende personen per slot van rekening naar Europa moesten worden teruggezonden.

Kortgeleden probeerde een z.g. Engelsch operagezelschap het op Java, echter zonder succes, of liever met volkomen échec. Het had niets te doen en moest retourneeren. De dames werden toen opgenomen in een soort Roemer-Visschervrouwen-tehuis, in afwachting van hun terugkeer naar Engeland."

Als de waarschuwing nu ook maar ter harte genomen wordt!

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Krankzinnigheid in Atjeh.

Aan de hand van het rapport van Dr. D. H. van Loon, welke geneesheer in het jaar 1920 de opdracht had een onderzoek in te stellen naar den omvang van het verschijnsel, dat er opvallend veel krankzinnigen waren in het gewest van Atjeh, wordt in de „Sinar Sumatra" van 24 Augustus 1921 medegedeeld, dat het aantal krankzinnigen op zijn minst 1100 bedraagt, waarvan het grootste gedeelte van Atjeh's Noordpunt afkomstig is.

Bij het overgroote deel moest „haat" tegen de Nederlanders worden geconstateerd.

Te Koeala Simpang werd een gewezen wisselwachter aangetroffen, die altijd in zich zelf was gekeerd en die thans als goederendrager, uitsluitend op het station dienst doet.

Hij zit, in afwachting van de aankomst van den trein, op het perron en is dan met zich zelven al lachende in gesprek.

Zijne bijzondere kleeding valt terstond op, terwijl hij het hoofdhaar laat groeien.

Aan alle personen, doch in het bijzonder aan de politieoppassers, bewijst hij eerbied en staat alleen op als de trein binnenkomt.

Ziet hij iemand aankomen die een koffer draagt, dan neemt hij dien terstond over.

Van de Europeanen neemt hij geen geld aan, aangezien hij ze niet vertrouwt (volgens verklaring van den stationschef).

Een minder onschuldige krankzinnige leed aan hoogmoedswaanzin en beweerde een familielid van den Sultan van Turkije te zijn.

Hij verzorgt zijne kleeding keurig en is opgewekt van aard.

Hij wil de rijstpolitiek der Indische Regeering veranderen, zoo niet goedschiks dan kwaadschiks en aangezien hij daarvoor propaganda maakte, werd hij, wegens opstokerij, in de gevangenis gezet.

In het landschap Langsar (Westkust van Atjeh) trof de geneesheer een krankzinnige aan, die zich geheel en al vervuilde en ongepaste dingen deed.

Hij had reeds verscheidene moorden op zijn geweten.

Ook in het landschap Perlak (Oostkust van Atjeh) viel het op, dat daar zoovele krankzinnigen waren die zich vervuilden.

Eene krankzinnige vrouw, ongeveer 35 jaar oud, had de gewoonte, van tijd tot tijd in een boom te klimmen of ook wel links en rechts naakt rond te loopen.

Te Boeloe Alang Ari was een jonge Atjeher, wiens lust het was ongeloovigen te dooden en meer in het bijzonder Europeanen.

Hij verkocht al zijn hebben en houden en ging met zijne moordlustige plannen op stap.

Gearresteerd zijnde, verklaarde hij, naar den dood te verlangen, na eerst aan een ongeloovigen Europeaan het leven te hebben ontnomen, hetgeen voor hem hiernamaals geluk zoude aanbrengen.

Een ander krankzinnige deed niet anders dan zijn klewang scherper te maken, zooals hij zeide, met het doel het voorbeeld van Tekoe Baden te volgen, die reeds een stationschef had vermoord.

Het Atjehsche volk is van meening, dat, als de stoornissen worden opgeheven, waaronder het lijdt, dat dan ook de krankzinnigheid zal verminderen en een betere toestand voor het land zal intreden.

De aanwezigheid dier stoornissen is de oorzaak, dat in de ziekenzalen en gevangenissen zoovele krankzinnigen zijn opgenomen.

Het ligt in de bedoeling de krankzinnigen af te zonderen, ter voorkoming, zooveel mogelijk, van het gevaar, dat zij moorden zullen plegen.

Want de herinnering aan den „heiligen oorlog" is nog lang niet door het volk vergeten en het is bij hun godsdienstigen dweepzin zeer gemakkelijk hen tot overvallen en moorden op de ongeloovigen over te halen.

Geheime Inlandsche Genootschappen.

Naar aanleiding van het in het „Soerabajasch Handelsblad" voorkomende bericht, dat te Djocjacarta twee geheime Inlandsche Genootschappen, met name „Wisnoe Boedi" en „Darmo Hasik", waren opgericht, waarin leden van den P. P. P. B. (Persatikatan personeel pandhuisdienst Boemi

Poetra) d.i. van den Inlandschen pandhuis personeelbond, werden opgenomen, heeft de heer Hadidarmo in de „Oetoesan Melaijoe" medegedeeld, dat dit bericht van de oprichting dier genootschappen wel juist is, doch dat het doel dier Vereenigingen niet slecht is, en men onderling hulpbetoon beoogt, ingeval van overlijden en andere moeielijke levensomstandigheden.

Ook is aan de leden onrein leven, overspel, enz., enz., verboden.

Dat is dus geheel iets anders dan hetgeen de bekende Afdeeling B destijds bedoelde.

Deze vereenigingen zijn opgericht in het belang van het personeel van den Pandhuisbond, omdat dat personeel veelal werkzaam is op plaatsen, waar men niet is geboren en getogen en er moeielijkheden ontstaan ingeval van overlijden of andere gebeurtenissen, waarin voorzieningen moeten worden genomen.

De vraag doet zich hier echter voor, of het wel noodig was die vereenigingen op te richten, waar de Pandhuisbond reeds beschikt over een ondersteuningsfonds en een weerstandskas.

En als men dan zulke verheven bedoelingen heeft, waarom is het dan voorgeschreven dat de leden van de twee nieuwe vereenigingen den eed moesten afleggen, alvorens als lid te worden aangenomen?

Die eed bestond in het gezamenlijk uit een glas drinken van ieder's afgetapt bloed.

Het feit dat *f* 25 entrée moest worden betaald, had er veel van dat men hier met eene bedriegerij van de leiders te doen had, hetgeen voldoende reden is om beide vereenigingen terstond op te heffen.

Verder dient nog te worden vastgesteld, dat er dwang op de leden van den bond werd uitgeoefend.

Zij, die niet tot de vereenigingen als lid wilden toetreden, werden zóólang bemoeilijkt, dat zij ten slotte toegaven.

Nam men geen deel aan vechtpartijen, als te Djoeja en Blora hebben plaats gehad, dan werd men als vijand van de vereenigingen beschouwd.

Deze openbaringen in de „Oetoesan Melajoe" zullen het den heer Tjokroaminoto wel moeilijk maken te volharden in zijne verklaring, dat hij van geheime vereenigingen niets afweet.

Dit zal trouwens wel gedaan zijn met het doel de politie zand in de oogen te strooien.

(Sinar Sumatra 24 Aug. 1921.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het bijgeloof van de Chineezen in Ned.-Indië.

De schrijver van het artikel over dit onderwerp, voorkomende in de „Perniagaän" van 17 Augustus 1921, zegt, dat geen bevolking ter wereld meer aan het bijgeloof is gehecht dan die van Ned.-Indië.

Voor een ander geloof schijnt in hare hersens geen plaats te zijn.

Het bezoeken van de kramats of heilige graven is vooral voor de Inlanders eene zaak van beteekenis in hun leven, dat hun geluk zal aanbrengen, terwijl van mond tot mond wordt overgebracht, dat in zulk een graf begraven ligt een persoon, die tijdens zijn leven over bovennatuurlijke gaven beschikte en de afstammeling was van een Arabischen Sjech met een rein gemoed.

Diens in de nabijheid van het graf vertoevenden geest gunstig voor zich te stemmen, is het doel van de bij het bezoek medegebrachte en later achtergelaten geschenken in den vorm van levensmiddelen, bloemen, enz. Het geloof op succes ten deze zit de menschen zóódanig in het bloed, dat het langen tijd zal duren en veel moeite zal kosten aleer daarin wijziging zal komen en andere meer moderne begrippen zullen worden aanvaard.

Het zijn niet alleen de Inlanders die in zulk een bezoek aan hunne geheiligde graven gelooven, ook vele Chineezen hechten er eene groote beteekenis aan.

De Chineezen bewijzen eveneens grooten eerbied en huldigen de vroegere met buitengewone en bovennatuurlijke gaven begiftigde overleden personen, hetgeen het feit verklaart, dat zij zooveel geld over hebben en beschikbaar stellen voor het bezoeken van een heilig graf, niettegenstaande dit hun geldelijk dikwijls allesbehalve schikt.

Terwijl dit bijgeloof hun geldelijk schadelijk is, maken zij zich, zegt de schrijver, feitelijk in de oogen van anderen ook nog belachelijk, omdat men zeer goed weet, dat het niet in de macht ligt van het vereerde object, om waar te maken hetgeen daarvan wordt verwacht.

Onder dat licht bezien is het al even bespottelijk, wanneer door de Chineezen koppen van geslachte varkens en andere voedingsmiddelen met vele versnaperingen aan hunne Toapekongs worden voorgezet, in de hoop, dat deze daarvan gebruik zullen maken.

Over dezen Toapekong weet de schrijver het navolgende mede te deelen.

Tijdens de oude Sam Kok periode droeg Toapekong Kwan Te Koen, die door zijn aangenomen broeder Lauw Pi als een hoogst eerbiedwaardig persoon werd beschouwd, nog den naam van Kwan In Tjang.

Hij droeg een baard, die tot aan den navel reikte en ontving dientengevolge van 's lands Vorst, met name Han Hian Tee, den titel van Bie Tjam Kong of bij verkorting in het spraakgebruik Kwan Kong.

Hij was een krijgsoverste van zwaren lichaamsbouw en van zijne wijsheid en trouw ging zulk een invloed uit, dat ieder persoon, die met hem had gesproken, nimmer meer zijne wijsheid vergat en bereid was hem eerbied en hulde te bewijzen.

Op de afbeeldingen van dezen braven mensch vindt men gewoonlijk ook het beeld van Kwan Peng, d.i. van den aangenomen zoon van Kwan Kong en van den krijgsman Tjioe Tjong, welke personen, van wege hunne trouw, zich als zoenoffer voor hun Meester zouden laten dooden en derhalve ook den meesten eerbied verdienen.

In latere tijden is in de wijze van eerbiedbetoon zoodanige wijziging gekomen, dat dit thans geschiedt in den vorm van het afsteken van vuurwerk, het branden van kaarsen en het offeren van vele voedingsmiddelen, dat als voedsel moet dienen, hoewel iedereen weet, dat daarvan nooit iets wordt genuttigd door hen waarvoor het is bestemd.

De schrijver is van meening, dat als men behoefte heeft aan het huldigen van de wijze en brave mannen, die in vroegere tijden hebben geleefd, men zeer goed, ook ter voorkoming dat men zich belachelijk maakt in de oogen van de vreemdelingen, met andere middelen kan volstaan.

Toen de Boedhistische godsdienst in China werd verspreid, reisde uit het Birmasche een wijze rond, die Sek Kia Djilaij Hoed was geheeten, doch als men diens geschriften en de bestaande overleveringen van dien tijd raadpleegt, dan kan men daarin het voorschrift vinden, dat krachtig het verbod dient te worden gehandhaafd van slechte daden te doen.

Dat bevel is beter dan het verkwisten van geld bij miljoenen en het onnuttig offeren van voedingsmiddelen en geschenken.

De schrijver is geenszins blind voor het goede, dat de godsdienst van Kwan Im bevat.

Deze wijst den mensch zeker den goeden weg en verbiedt het kwade te doen, doch men moet het brengen van materieele offeranden, in de veronderstelling dat op die wijze hulp van hoogere machten zal worden ontvangen, nalaten.

Chineesche Krontjong Club.

De Chineesche jongelieden te Soebang hebben aldaar een Krontjongclub opgericht, onder den naam van Soebangsche Chineesche Vereeniging.

Het bestuur bestaat geheel uit Chineesche jongelieden.

Voor de buitenwereld is Krontjongspel en verspreiding van het Krontjonglied het doel der Vereeniging.

Wij moeten dat echter nog eens zien, zegt een der inwoners van Soebang in de „Pernagaän" van 24 Augustus 1921.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Nederl. Indische havens.

De „Association internationale permanente des congres de navigation" — een vereeniging, waarvan lid zijn de regeeringen van alle beschaafde landen, tal van corporaties als kamers van koophandel, gemeenteraden en tal van particulieren en firma's — welke voor den oorlog om de drie jaren in de hoofdsteden van Europa en Amerika een internationaal congres organiseerden, waarbij vraagstukken van zeescheepvaart, waterbouwkunde enz. werden behandeld, heeft zich na den oorlog wederom gereconstrueerd. Als een van haar eerste publicaties heeft deze vereeniging een brochure doen verschijnen van de hand van den oud-adviseur voor het havenwezen in Ned.-Indië, den heer Wouter Cool, handelende over de havens van Ned.-Indië. Deze brochure, in het Fransch en Engelsch gesteld, geeft een duidelijk overzicht, met plattegronden toegelicht, van hetgeen op het gebied van het havenwezen daar te lande is tot stand gebracht en de perspectieven, welke geopend kunnen worden. Het is de eerste brochure van dien aard, waarin uitvoerig de koloniale havens worden behandeld. Wel een bewijs, dat de Indische havenwerken de belangstelling trekken van buitenlandsche deskundigen.

Hygiënische wenken.

Als uitgave van de Vereeniging voor Tropische Geneeskunde is, bij S. C. van Doesburgh te Leiden, verschenen een door Dr. A. H. Nijland (oud-directeur van het Instituut Pasteur te Weltevreden) samengesteld werkje: Hygiënische wenken voor het leven in Ned.-Indië.

Komt iemand vreemd in Indië aan, dan weet hij gewoonlijk niet hoe hygiënisch goed te leven en te wonen. De een raadt dit, de ander dat. Sommige Indische oudgasten raden den totok of baar zich zoo spoedig mogelijk geheel te schikken naar de Indische (bedoeld wordt dan de Inlandsche) gewoonten; terwijl een ander, meer Hollandsch gebleven in denken en voelen, juist raadt die gewoonten zoo weinig mogelijk te volgen en liever aan de Nederlandsche leefwijze vast te houden. Bij zooveel tegenstrijdigs raakt de baar de kluts kwijt, tracht dan maar te leven zooals het hem zelf goed dunkt, waarbij hij misschien juist doet wat verkeerd voor hem is.

Het boekje van Dr. Nijland wil hierin voorzien, door aan den leek een leidraad te geven hoe hij in Ned.-Indië zijn gezondheid zoo lang en zoo goed mogelijk zal kunnen bewaren. De schr. geeft eerst algemeene hygiënische raadgevingen: klimaat, kleeding, voeding, baden, enz., om daarna wenken te geven ter voorkoming van bepaalde tropische ziekten.

Jaarboek voor Suikerfabrikanten in Ned.-Indië.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen: Jaarboek voor Suikerfabrikanten in Ned.-Indië, 23e uitgave 1918—1922, met kaart, aangevende de ligging der suikerfabrieken van Java en Madoera.

Vroeger (tot 1917) kwam dit boek ieder jaar uit; om welke reden met deze gewoonte was gebroken, wordt niet vermeld in de nieuwe uitgave, waarvan de verschijning intusschen aan belanghebbenden zeer welkom zal zijn.

In een volgende uitgave mag de samensteller het XVIIe hoofdstuk: Instellingen van wetenschap en kunst, wel eens terdege herzien; de opgaven omtrent besturen enz. van verschillende vereenigingen zijn hopeloos verouderd.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 37 geeft uitsluitend vervolg-artikelen, n.l.: Huwelijksgebruiken in Indië, door N. — Eenige mededeelingen omtrent den onbekenden stam der „Oeringoep" in Centraal Nieuw-Guinea, door J. Jongejans (met buitengewoon interessante foto's). — De competentie van den Gouvernementsrechter in Ned.-Indië, door Mr. H. M. B. t. H. R. (VIII. Het Hooggerechtshof. IX. Het Openbaar Ministerie. X. De laatste wijzigingen in de strafrechtsprocedure). — Onze Ned.-Indische hadji's en de bedevaart naar Mekka.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 50. Ongevulcaniseerde rubber voor gebruiksartikelen, door W. L. Utermark. — Minangkabau. Overzicht van land, geschiedenis en volk, door M. Joustra. Besproken door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. — De anophelinen van Ned. Oost-Indië, 2e druk, door Prof. Dr. N. H. Swellengrebel. Besproken door C. H. L. Baelde. — De Alg. Vereeniging van Rubberplanters ter Oostkust van Sumatra (A.V.R.O.S.). — Ned.-Indië en de depressie in den wereldhandel. — Begrooting van Suriname en Curaçao voor 1922. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Literatuur over verschillende tropische producten (opgave der Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut).

Mededeelingen Burgerl. Geneeskundige Dienst.

Deel IX van jaarg. 1920 bevat een Rapport van den Plaatselijken Gezondheidsdienst te Soerabaya over het jaar 1917 met platen), zoomede een rapport van Mevr. S. D. Habich-Veenhuyzen, aan wie in Juli 1917 was opgedragen nauwkeurige gegevens te verzamelen betreffende de zuigelingenstatistiek en een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van de kindersterfte in de verschillende wijken van Weltevreden en Batavia.

In deel X worden de volgende onderwerpen behandeld. Het krankzinnigenvraagstuk in Atjeh, door Dr. F. H. van Loon. — Beschouwingen omtrent den taak, die de Gewestelijke raad van Cheribon op zich zou kunnen nemen ter verbetering van de volksgezondheid in het gewest, door J. J. van Lonkhuijzen. — Rapport over de Influenza-epidemie in Ned.-Indië in 1918 (we lezen daarin op blz. 148: „In het *jaar* 1918 zijn op Java en Madoera 9956 personen aan cholera, 909 aan pokken en 733 aan pest gestorven, te zamen 11.598 personen overleden aan die drie besmettelijke ziekten. Dit aantal gedurende 1 jaar verdwijnt in het niet in vergelijking met 402.163 sterfgevallen in de influenza-*maand* November.")

Deel X bevat een uittreksel uit het verslag over den burgerlijken geneeskundigen dienst van 1911 t/m. 1918, met kaarten en grafieken inzake sterftecijfers, geneeskundige inrichtingen en geneeskundig personeel in Ned.-Indië.

Ontwerp-Indische Bestuurshervorming.

De leden van het Comité „Nieuw Indië" (Mr. J. H. Abendanon c.s.) hebben den 12en October 1921 den Staten-Generaal onder den titel „Naar aanleiding van het ontwerp-bestuurshervorming voor Ned.-Indië" een overzicht aangeboden van de bezwaren, welke in publieke geschriften tegen het wetsontwerp werden ontwikkeld en door hen worden gedeeld. Sedert werd het wetsontwerp door de Tweede Kamer aangenomen, zonder dat aan de voornaamste bezwaren, in dat adres vermeld, werd tegemoet gekomen of deze bezwaren werden weerlegd.

Naar aanleiding hiervan een nieuw adres: „Eenige opmerkingen over de verdediging van het ontwerp-Indische bestuurshervorming door den Minister van Koloniën in de Tweede Kamer. Aangeboden aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal door het Comité „Nieuw-Indië".

Schoolatlas van Ned. Oost-Indië.

Van den bekenden voortreffelijken atlas van Van Gelder is opnieuw een herdruk verschenen, thans reeds de zestiende. Groote verschillen met den vorigen druk (van 1918) zijn niet te bespeuren; wat het meest opvalt is, dat op den titel ook de naam vermeld wordt van den hr. C. Lekkerkerker. „Nu gedurende een lange reeks van jaren de opeenvolgende uitgaven te hebben herzien en uitgebreid, achtte de bewerker den tijd gekomen de medewerking van een jongere kracht in te roepen."

We achten overigens een woord van aanbeveling van dezen „schoolatlas" (een o.i. veel te bescheiden uitdrukking) totaal overbodig.

Atlas der militaire aardrijkskunde van Ned.-Indië.

Eenige jaren geleden verscheen een handboek voor de militaire aardrijkskunde en statistiek van Nederlandsch Oost-Indië, bewerkt door de kapiteins O.-I. L., G. J. Sieburgh en F. Kroon (leeraren aan de Kon. Mil. Academie te Breda). De bij dat werk behoorende kaarten-atlas is echter eerst nu uitgekomen. Hij bestaat uit twaalf bladen, waarvan we enkele speciaal vermelden, n.l. No. 2. Verbindingen in den Archipel; 3. geologische kaart tevens vulkaankaart van Java en Madoera; 4. verkeerswegen van Sumatra; 5. spoor-, tram- en belangrijke gewone wegen van Java en Madoera; 6. windrichtingen in den Archipel en regenkaart van Java en Madoera; 11. economische overzichtskaart van Ned. Oost-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Nov.-afl. bevat o.a. de volgende bijdragen. Het offensief van Foch (18 Juli—11 Nov. 1918), door M. H. du Croo (slot). — Tegenstrijdigheden. — Beschouwingen omtrent het gebruik van artillerie, door C. D. Lagerwerff. — Met A II VD. bij Bajabang over de Tjitaroem, door W. J. Lucardie en F. L. W. Libourel. — Enkele gegevens getrokken uit „Beknopt overzicht" van proeven en oefeningen, welke in 1920 bij de artillerie hebben plaats gehad.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Nov. 1921. De vegetatieve vermenigvuldiging van Hevea als kebonpraktijk, door F. W. Donkersloot (met platen). — Over het uitdunnen volgens bastonderzoek op de Gouvernements Rubberonderneming „Vada", door B. Bobilioff en C. A. Gehlsen. — Uitdunnen volgens bastonderzoek, door J. G. J. A. Maas. — Over den invloed van teer op heveaschors, door J. Gandrup.

Een veertig-jarig jubileum.

1 Nov. 1881 werd te Tomohon in de Minahassa opgericht de Kost- en Dagschool voor dochters van hoofden en aanzienlijken in de Minahassa. Het was in die dagen een daad getuigende van groot geloof, om zoo'n school te durven openen; immers voor de opvoeding der meisjes had men zoo goed als niets over. Het zal daarom altijd een groote eer voor de Minahassa blijven, dat deze inrichting slaagde

in een tijd, toen ze overal elders in Indië niet zou geslaagd zijn.

In het Indische Leven van 29 Oct. herdenkt **de hr.** A. Voskuyl dit jubileum.

Papers on Malay Subjects.

Het Comite voor „Malay studies, Federated Malay States" te Kuala Lumpur geeft op onregelmatige tijdstippen „Papers on Malay Subjects" uit, waarvan thans is verschenen het 5e nummer der 2e serie, „Malay sociology".

Hierin is opgenomen een drietal verhandelingen van wijlen Prof. Dr. G. A. Wilken, oorspronkelijk verschenen deels in de Indische Gids en deels in de Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. De titel luidt: Essays on kinship and the laws of marriage among Malayan peoples and on matriarchy in Sumatra. Translated by G. Hunt, with an Introduction by C. O. Blagden.

Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia.

Van de door deze instelling uitgegeven Verhandelingen bevat No. 7 een bijdrage van Dr. S. W. Visser: „On the distribution of earthquakes in the Netherlands East Indian Archipelago, 1909—1919; with a discussion of time tables. — In No. 8 publiceert Dr. C. Braak het eerste gedeelte eener studie over het klimaat van Ned.-Indië.

Hindia Poetra.

Inhoud der December-afl. Wat wil het Indonesisch verbond van studeerenden? door C. L. van Doorn. — India and the colonial question, door D. Mk. (slot). — Personeelsvoorziening Indische rechterlijke macht (Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal). — Raden Ngabehi Poerbatjaraka (Javaansche geleerde, die thans in Leiden onder leiding van Prof. Krom en Prof. Hazeu zijn taalkundige en oudheidkundige studies voortzet).

Nieuwe werken of herdrukken van Victor Ido.

Bij Visser en Co. te Weltevreden zijn verschenen de navolgende werken van Victor Ido (Hans van de Wall).

1. De laatste eer. Drama uit de Europeesche samenleving in Ned.-Indië, 4 acten, 2e druk.
2. De paria van Glodok. Episode uit het Indische pauperslevens in 3 acten, 2e druk.
3. Karina Adinda. Oost-Indisch zedenspel in 3 bedrijven, 3e druk.
4. Katisha. Dramolet in 1 acte.
5. Pangéran Negoro Joedho. Een Vorstenlandsch zedenspel in 4 bedrijven.
6. Parto. Een tropen-drama in 3 acten.
7. Pastoor Servaas. Spel van barmhartigheid uit het Indische leven in 3 bedrijven, 2e druk.

* * *

Statistiek van de scheepvaart in Nederlandsch-Indië over het jaar 1920. Samengesteld bij het Hoofdbureau van scheepvaart. (Weltevreden, F. B. Smits).

Algemeen verslag van het onderwijs in Nederlandsch-Indië, 1919. Eerste deel; tekst (met platen en kaarten). Tweede deel: staten en tabellen. (Batavia, G. Kolff en Co.)

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 44—46. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. Afdeeling Pers. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Mededeelingen van het Deli Proefstation te Medan. Tweede serie No. XXI. Verslag van het Deli Proefstation over 1 Juli 1920—30 Juni 1921, door Dr. B. F. Palm. (Bijlage: Verslag van een studiereis naar Amerika in verband met de tabakscultuur, door Ir. E. Sidenius).

Mededeelingen van het Proefstation voor Thee. No. 74. Verslag van het Algemeen Proefstation voor Thee over het jaar 1920, door Dr. Ch. Bernard. — No. 75. De theezaadtuinen van Java en Sumatra, door dr. G. C. Cohen Stuart.

Een getuigenis over het werk der zending. — Reisherinneringen uit Ned.-Indië, door Mr. J. F. Flieringa. Doodenfeesten op Nieuw-Guinea. (Ned. Zendingsblad, Dec. 1921).

Rijks Ethnographisch Museum te Leiden. Verslag van den Directeur (Dr. H. H. Juynboll) over het tijdvak van 1 Jan. tot 31 Dec. 1920. ('s-Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij).

De verpakking van de Java-thee, door Dr. J. J. B. Deuss. — Uitwassching en kalkbemesting, door Id. — Theezaadolie, door Id. (Publicaties Ned. Indisch Landb. Syndicaat, 1921, afl. XX).

De Hollandsche tafel in Indië, door N. van Berkum. 4e Vermeerderde druk. (Gorinchem, J. Noorduyn en Zoon).

Studien über Rhizostomeen. Mit besonderer Berücksichtigung der Fauna des Malayiischen Archipels nebst einer Revision des Systems, von Dr. G. Stiasny (Capita zoologica. Verhandelingen op systematisch zoölogisch gebied, onder redactie van prof. dr. E. D. van Oort. Deel I, afl. 2).

Dwerghert-verhalen. (Kantjil-fabelen) uit den Oost-Indischen Archipel. In opdracht van den raad van beheer van het Koloniaal Instituut omschreven door G. B. Hooijer en gebeeldhouwd door L. J. Vreugde. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Uit Zendingswereld en kerk, door H. M. van Nes (Literatuur-overzicht). (Nieuwe theologische Studiën. 1921—'22, bl. 258).

Een pleidooi voor art. 123 van het Reglement op het beleid der Regeering van Ned.-Indië (toelating zendelingen en priesters), door J. W. Gunning. (Stemmen des Tijds, 1921-'22, dl. I, bl. 62).

Indische natuuronderzoekers (o.a. J. C. van Hasselt en H. Kühl), door S. Kalff. (De Natuur, 1921, bl. 259).

Suriname.

In de jongste vergadering van het Algemeen Bestuur van het K. N. Aardrijkskundig Genootschap heeft de heer F. E. Spirlet eenige mededeelingen gedaan over hetgeen door den opnemingsdienst van Suriname in de jaren 1911—1920 verricht is.

De heer Spirlet werd in 1913 benoemd tot chef der opnemingsbrigade, later hoofd van den opnemingsdienst van Suriname.

Spreker gaf een kort overzicht van hetgeen in den loop der eeuwen van Suriname was bekend geworden. Tot het begin dezer eeuw bepaalde zich dit tot de benedenlanden en den loop van enkele groote rivieren. Eerst door de wetenschappelijke expedities van 1901 tot en met 1911 werd een samenhangend beeld verkregen van de oro- en hydrografische gesteldheid van Suriname.

Het in cultuur zijnde of geweest zijnde deel der benedenlanden kwam het eerst in aanmerking voor eene nauwkeurige topografische opneming, tevens dienstbaar voor kadastrale doeleinden.

In het najaar van 1912 werd met de metingen een aanvang gemaakt door het meten van alle verbindingslijnen tusschen de door kapitein-luitenant ter zee van Stockum in 1911 vastgelegde astronomische stations, als basis voor de latere metingen zoowel van topografischen als kadastralen aard.

In 1916 waren die metingen afgeloopen en in kaart gebracht. De lengte dier lijnen met inbegrip van de na dat jaar gemetene bedroeg 2534,2 K.M. Onmiddellijk daarna werd begonnen met het in kaart brengen van het tusschen die hoofdlijnen gelegen terrein. De oppervlakte van het opgemeten terrein bedroeg op ultimo 1919: 66.522 H.A.

Na eenige technische bijzonderheden gegeven te hebben, behandelde spreker het topografisch beeld van het reeds gekaarteerde deel der benedenlanden.

Die benedenlanden zijn een product van nederzetting der sedimenten der Amazone-rivier, gevoegd bij die der eigen rivieren en sluiten aan het zich hier en daar tot de kust uitstrekkende oer-Suriname, waarvan de ouderdom niet te schatten is, zijnde tot dusver geen fossielen daarin gevonden.

Slechts dit kleine deel is het bekende vruchtbare Suriname en ligt — wat hoogte betreft — tusschen eb- en vloedpeil.

Sommige deelen — de zand- en schulpritsen — liggen iets hooger dan vloedpeil, andere deelen (zwampen) lager dan ebpeil. De landbouw kan eerst op die bij uitstek vruchtbare deelen worden uitgeoefend, na het terrein omringd te hebben door dijken (dammen) en door een vernuftig stelsel van kanalen en sluizen. In aanmerking komen dan alleen die oppervlakten, welke boven ebpeil zijn gelegen. De kustlijn zelf verkeert in wankelbaar evenwicht, groeit dan eens sterk aan en slaat daarna weer sterk af. De vermoedelijke oorzaak van die veranderingen, die periodiek schijnen te zijn, wordt door spreker behandeld.

Na nog aangetoond te hebben, in welke fouten men in Suriname is moeten vervallen bij het uitvoeren van werken op groote schaal, om die benedenlanden tot ontwikkeling te brengen zonder

te kunnen beschikken over betrouwbare topografische kaarten, besloot spreker zijn mededeeling, die door schetsen en kaarten werd toegelicht.

* * *

Ingediend is een wetsontwerp tot regeling van de voorziening in het kastekort hier te lande van den Surinaamschen dienst gedurende 1922, 1923 en 1924 op denzelfden voet als de regeling, welke voor de jaren 1919, 1920 en 1921 werd vastgesteld.

Daar voor de omzetting van de Surinaamsche vlottende schuld in vaste schuld de omstandigheden nog steeds niet gunstig zijn en het voorts te voorzien is, dat de behoefte aan kasgeld van den Surinaamschen dienst hier te lande in de eerste jaren niet in belangrijke mate zal verminderen, meent de Regeering het tot ultimo 1924 in den vorm van kasvoorschotten uit 's Rijks schatkist op te nemen bedrag op *f* 16.000.000 te moeten ramen.

* * *

Naar *„De Telegraaf"* meldt, is aan de Fransche regeering medegedeeld, dat Nederland voor Suriname en Curaçao toetreedt tot het op 4 Mei 1910 te Parijs gesloten internationaal verdrag tot bestrijding van den handel in vrouwen.

* * *

In *„De Standaard"* van 10 December weer een brief uit West-Indië van den heer L(ey)s. Schrijver is overtuigd, dat er van weeropleving van den grooten landbouw in zijn tegenwoordigen vorm geen sprake is. De arbeidskrachten zijn te duur en de arbeiders werken voor hun hoog loon te weinig. Alles wijst er op, dat het aantal struikelblokken nog zal toenemen.

En dan vervolgt de schrijver:

„Voor den grooten landbouw geldt het: Redden wat nog te redden valt, de bestaande plantages, die steun verdienen, zoo krachtig steunen als men kan. Er zijn ook plantages, die geen steun verdienen. „Knijpplantages" noemt men ze. Ik sprak van „grooten landbouw" in den vorm, als waarin ze tegenwoordig wordt uitgeoefend. Daar is ook een andere vorm die met hetzelfde recht „groote landbouw" kan genoemd worden en van dien vorm wacht ik heil voor de kolonie. De vorm, dien ik bedoel, noemen we voor de suikercultuur: „Cane farming". Rietcultuur door den kleinen en den grooten landbouwer en die ter vermaling verkoopen aan, liefst cooperatieve suikerfabrieken. Hiermee gaat ook de heer Tj. Pytersen accoord, de man, die in den laatsten tijd veel van zich heeft doen spreken door de publicatie van zijn plannen voor den wederopbouw van Suriname. Ik zie wel heil in centrale koffie- en suikerfabrieken, lemmetjes en vezelfabrieken en wellicht nog andere fabrieken, waarvan de landbouwers de grondstoffen leveren. We zouden dan ongeveer denzelfden toestand krijgen als in Nederland, waar de landbouwers de grondstoffen leveren aan de aardappelmeelfabrieken, de suikerfabrieken, de vlasserijen en de mouterijen. Daarvoor moeten we echter hebben duizenden zelfstandige landbouwers, die voor rede vatbaar zijn en de voordeelen van wetenschappelijke cultuurmethodes inzien en ook invoeren. En nu is het, kort gezegd, mijn bedoeling, Suriname zulke landbouwers te geven. Alleen met zulke menschen kan men wat doen, alleen op zulke menschen kan men staat maken. Zij zijn de eenige, die Suriname een belangrijke plaats kunnen doen innemen onder onze koloniën, die in de toekomst er voor kunnen zorgen, dat Suriname Nederlandsch blijft. Suriname is te goed om het af te staan aan Britsch Indiërs of Javanen, Suriname is een land niet voor Aziaten, maar voor Europeanen"......

* * *

Aan een bericht van den Gouverneur is het volgende ontleend:

Stand en verwachtingen der cultures op 30 September 1921.

De weersomstandigheden waren gunstig. Het groote regenseizoen, dat laat intrad, hield lang aan. In September, gewoonlijk een der droogste maanden van het jaar, viel nog 111³/₁₀ m.M. regen, wat de verschillende cultures, maar vooral de rijstcultuur, zeer ten goede is gekomen.

De stand der cacaovelden was vrij goed, de hoofdpluk was afgeloopen. De oogst was echter, zooals zich liet aanzien, minder dan in 1920; de kans op een goede napluk was nog onzeker. In Augustus-September trad de krullotenziekte vrij sterk op en gingen vele cacaovruchten aan versteening verloren.

De Liberia-koffie stond er goed voor; overal was men druk bezig met de pluk, de oogstvooruitzichten waren bevredigend.

Voor den groei van het suikerriet was het seizoen gunstig; over het algemeen was de stand van dit gewas goed.

Hoewel laat geplant, heeft het rijstgewas zich grootendeels normaal kunnen ontwikkelen en waren de vooruitzichten op een goeden oogst belangrijk gestegen.

De maisproductie was alleszins bevredigend.

Wat betreft den stand van de kleine landbouwgewassen, als bananen, cassaven, bataten enz., deze mocht vrij goed genoemd worden. De plaatselijke markt kon van genoemde artikelen ruimschoots worden voorzien, terwijl de uitvoer daarvan gestadig toenam.

* * *

Nu en dan duiken in de Surinaamsche pers klachten op over de kleeding van de Boschnegers en Indianen bij hun verblijf in de hoofdstad. Onlangs weer zoo'n klacht, vergissen wij ons niet, in het blad „Suriname". De zaak is van meer belang dan men op het eerste gezicht zou meenen en wij hebben er in dit blad meermalen over geschreven. Een Boschneger met een bontgekleurd bedde-laken om de schouders geslagen is volstrekt niet belachelijker dan een meneer in een zwartlaken rok en cylinder bij een temperatuur van tusschen de 80° en 90° F. of een officier in een met watten opgevulde uniform.

Met „onzedelijkheid" heeft de kleeding, of liever de afwezigheid van overbodige kleeding, niets te maken. Deze — de „onzedelijkheid" n.l. — is niet omgekeerd evenredig aan de massa manufacturen, die men zich omhangt. Als de temperatuur hier drie maanden achtereen tusschen 80° en 90° F. bleef, zou men zien hoe het eene kleedingstuk na het andere — vooral door het in dit opzicht verstandiger schoone geslacht — afgelegd of dunner zou worden.

Over die kleedingkwestie van Indianen en Boschnegers heeft Baron van Asbeck, toen hij nog gouverneur was, zeer behartigingswaardige dingen gezegd. Tot onze spijt kunhnen wij de plaats niet terugvinden.

Wij zijn op deze kwestie teruggekomen, omdat ons een zeer belangrijk geschrift in handen kwam, getiteld: *„Der Bevölkerungsrückgang in den tropischen Kolonien Afrikas und der Südsee — seine Ursachen und seine Bekämpfung*, von Dr. Otto Peiper, Berlin 1920. (*„Veröffentlichungen aus dem Gebiete der Medizinalverwaltung, im Auftrage des Ministeriums für Volkswohlfahrt, herausgegeben von der Medizinalverwaltung*, XI. Band. — 7. Heft). Daaruit willen wij het volgende aanhalen:

„In vielen Reisewerken und Berichten Sachverständiger finden wir zahlreiche Klagen über den unheilvollen Einflusz der Europäer auf die Bekleidung der Tropenbewohner. Die frühere Tracht und Bekleidung wird als vollauf genügend gehalten, durfte vielleicht als gerade zu gesund angesehen werden. Jedes Kleidungsstück, das der in der Tropen-Luft und -Sonne lebende primitieve Mensch über seinen Bedarf hinaus anlegt, musz nicht nur für überflüssig, sondern für direkt schädlich angesehen werden"......

„Kehrt der Tropenmensch aus der „Verfeinerung" z. B. der Küste, zur einfachen Kleidung des Inneren zurück, so ist er verweichlicht"......

En verder:

„Die Volksgesundheit wird entschieden geför-

dert, wenn wir die Bewohner der heissen Zonen ermutigen, bei ihrer und in ihrer Kleidung zu verbarren, da sie vollauf genügt und als geradezu gesund angesehen werden kann. Die Landestracht, die ja ein Produkt praktischer Erfahrung ist, musz daher beibehalten werden"......

Wij zouden onze collega's in Suriname willen aanraden dit geschrift van een zeer menschlievenden geneesheer door te lezen.

Curaçao.

Het eerste ontwerp.

De *Amigoe di Curaçao* vindt het ontwerp-loodsdienst, nog geen maand na de bestuursaanvaarding, een bewijs van groote activiteit, „een unicum in onze Koloniale wetgeving", en meent, dat na aanneming van dit ontwerp, „waar niemand aan twijfelt", de salarisregeling al onmiddellijk haar beslag kan krijgen. Hoe dit mogelijk is, waar wij enkele regels te voren nog eens lazen, dat die salarisregeling afhankelijk is van het vinden van de helft der verhooging in de koloniale middelen, kunnen wij niet begrijpen. De verhoogde opbrengst der loodsgelden wordt, gelijk wij mededeelden, op ƒ 25.000 geschat, terwijl de voorgestelde salarisverbetering ongeveer ƒ 500.000 meer kost.

Het tweede ontwerp.

Dit betreft eene verhooging van het uitvoerrecht op mijnproducten van 4 op 6 pCt. De meerdere opbrengst wordt op ƒ 30.000 geraamd.

Pater L. A. M. Jansen. †

Op 76-jarigen leeftijd is pater Jansen, van Pietermaai, op 14 November l.l. overleden. In 1875 in de kolonie gekomen, vond hij op Pietermaai zijn levenswerk. Ook op maatschappelijk gebied deed hij veel. De St. Jozefsgezellenvereeniging is door hem gesticht. *La Union; La Cruz* en de *Amigoe di Curaçao* vonden in pater Jansen een trouwe medewerker.

H. A. P. A. G.

De *Amigoe* weet mee te deelen, da na 7 jaren vanaf December de Duitsche boot weer geregeld te verwachten is.

Scheepvaart.

94 Stoomschepen en 97 zeilschepen zijn in October de haven van Willemstad binnen gevallen. Over Januari—October zijn de totaalcijfers 717 en 999. De *Amigoe* meent, dat reeds blijkt, dat in plaats van Maracaibo andere havens gezocht worden.

Nieuwe booten.

De Curaçaosche Stoomvaartmaatschappij brengt twee nieuwe booten in de vaart: de *Baralt* op Maracaibo en de *Brion*, waarschijnlijk op Sto. Domingo. (*A. d. C.*)

C. P. M.

Volgens een bericht in de *Amigoe*, overgenomen uit *De Suriname(r?)*, heeft de Curaçaosche Petroleum Maatschappij per advertentie in Surinaamsche bladen jongelui opgeroepen en zijn er vijf met de *Prins Frederik Hendrik* (naar Curaçao?) vertrokken.

Politie.

Zooals wij onlangs vermeldden, zou de oud-inspecteur van politie van Amsterdam, de heer K. W. Elhorst, benoemd zijn tot „commissaris en chef der politie" op Curaçao. Deze benoeming is zelfs in den Amsterdamschen gemeenteraad ter sprake gekomen in verband met het in die gemeente aan den benoemden gegeven ontslag. Wij hebben vernomen, dat de nieuwe Gouverneur, die in zijne betrekking van advocaat-generaal bij het Gerechtshof aldaar den benoemde had leeren kennen en waardeeren, hem in het bijzonder, met het oog op de reorganisatie der politie in de kolonie, heeft aangezocht. In hoeverre bovengenoemde titels juist zijn en beteekenen het heengaan van „commandant Appel", weten wij niet.

Een inzender in de *Voz di Pueblo* meent, dat het drieploegenstelsel bij de politie moet worden ingevoerd en deelt mee, „dat alvorens zoo'n politieman 30 uren vrij van dienst krijgt, hij *zes dagen*, dus *144 uren*, dienst moet doen, en dat hij van de *144 uren, 42 uren* over dag in de gloeiende zon op post moet staan en des nachts *18* of *20 uren* op post moet wezen; de overige uren moet hij zich in de politiewacht ophouden voor ongevallen, die zich voor kunnen doen." En verder vraagt deze „vriend van de politie": „Wat wil men verwachten van iemand, die vandaag militair is en morgen politie is, of van iemand die van Newport komt, alwaar hij steenen heeft laten springen, en nadat hij eenige dagen onder geleide van een andere politie is mede geweest, al klaar is."

Dat hervorming dringend noodig is, bewijst eene bestudeering der opeenvolgende *Koloniale Verslagen*. Over 1918 wordt gerapporteerd: ,Het gedrag der politiebeambten liet weinig te wenschen over... Het gedrag van de bij de politie werkzame militairen is verder verbeterd, dank zij ook de nieuwe organisatie, welke aan het personeel een betere toekomst verzekert;" over 1919: „het gedrag der politieagenten liet te wenschen over," terwijl in het K. V. gezegd wordt: „Het gedrag, de ijver en de bekwaamheid van de politieagenten lieten veel te wenschen over." 84 straffen werden opgelegd (1919: 48, 1918: 44). „Verscheidene goede krachten namen ontslag, omdat zij in de burgermaatschappij beter bezoldigde betrekkingen konden krijgen. Vele...... militairen keerden, ter verbetering van hun positie, naar het garnizoen terug. Hierdoor en doordat de opengevallen plaatsen niet door goede elementen konden worden aangevuld, is het peil van het korps, dat toch al niet bijzonder hoog was, nog gedaald."

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Een handelscommissaris van Zuid-Afrika voor Europa.

Toen wij onlangs een onderhoud mochten hebben met den heer Mentz, minister voor de verdediging der Zuid-Afrikaansche Unie, meenden wij bij hem den wensch op te merken vooral elken indruk te vermijden, als zou de Nederlander in Zuid-Afrika achtergesteld zijn bij den Brit. Begrepen wij deze bedoeling goed, dan had zij wellicht nog te meer beteekenis, doordien kolonel Mentz zoo pas van Londen kwam, waar hij met generaal Smuts zijn volk bij de Rijks-conferentie vertegenwoordigd had. Brengt men deze neiging in verband met andere verschijnselen van de laatste jaren, dan kunnen zij te zamen als de voorloopers worden beschouwd van de op Rotterdam gevallen keuze als standplaats voor de pas geschapen positie van een handelsvertegenwoordiger van Z.-A. voor 't vasteland van Europa. Met die andere verschijnselen bedoelen wij o.a. het bezoek van een handelsdelegatie aan verschillende plaatsen van ons land, waarbij de bezichtiging van de Rotterdamsche havens ook eene ruime beurt kreeg; de Z.-A. tentoonstelling te Amsterdam; de totstandkoming van de Holland—Z.-A.-lijn, die een flinke Regeeringssubsidie kreeg; de bemoeienissen van de commissie voor den Nederlandsch-Zuid-Afrik. handel in Den Haag.

Reeds bestond een Z.-A. handelscentrum in Londen; dit was de instelling, waardoor het meerendeel der betrekkingen met Europa gingen. Voor de transactie met het vasteland zal dit voortaan via den handelscommissaris te Rotterdam geschieden. Vermoedelijk ligt hierin tevens de bedoeling opgesloten om de producten, voor zoover geen reden bestaat om eene andere richting te kiezen, via Rotterdam te verschepen. Nederland heeft zich met de genomen beslissing in menig opzicht gelukkig te achten.

Voor commissaris is de keuze gevallen op den heer Carl Spilhaus, lid van de sedert jaren te Kaapstad gevestigde firma Poppo, Schunoff en Guttery. Om zijne Duitsche afkomst werd tegen zijne benoeming geïntrigeerd; 't is als een overwinning op de na-oorlogsstemming te beschouwen, dat de regeering der Unie zich hierdoor niet van haar stuk heeft laten brengen. In Nederland, dat buiten en boven alle wrokstemming staat, is de vertegenwoordiger van het Boerenland welkom, ongeacht waar zijne wieg gestaan heeft.

Spanje in Marokko.

De Rif blijft Spanje geeselen. De gevoelige nederlaag, er door zijne politieke en militaire nalatigheden geleden, wordt in beteekenis vergroot en verergerd door de onthullingen van eene onverantwoordelijke slordigheid bij allen; van eene

vernederende wanbehandeling door de autoriteiten van allen die hun ondergeschikt waren; van eene onteerende lafheid bij de aanvoerders van 't ook hierdoor uiteengeslagen leger.

Hoofden van stammen en dorpen werden op de meest grievende wijze behandeld door hooghartige, autoritaire ambtenaren en door alle militairen, die zich hier Grandes van Spanje waanden. Vreemde Europeanen, door valsche vooruitzichten tot dienstneming verlokt, stonden buiten recht of wet en werden als slavensoldaten geëxploiteerd. Wat enkelen, die den dans nu ontsprongen zijn, hiervan vertellen, overschrijdt het geloofljke.

Hetgeen de conservatieve afgevaardigde Martinez Campos, oud-officier der cavalerie, eerst aan den Koning van Spanje en daarna in eene rede in de Kamer over den toestand van het leger heeft gezegd, zonder dat zulks van regeeringswege ontkend of bestreden is, heeft een beroering door 't land doen gaan. Wij geven 't hier, zeer verkort, weer.

't Spaansche leger in Melilla was niet alleen door zijne getalsterkte onvoldoende voor zijne taak, het liet vooral in hoedanigheid alles te wenschen over. De inlandsche troepen hadden te weinig kader, de gegradueerden stonden bovendien op laag zedelijk peil. De artillerie verloor bij den grooten ramp 117 kanonnen en — geen enkel officier; dat is een eenig feit in de wereldgeschiedenis. De officieren van alle wapens bevonden zich niet op hun post. De infanterie is er van door gegaan, zonder verslagen te zijn. De officiersleiding voelt zich de handen gebonden door reglementaire voorschriften van de eerste schrede, die de officier buiten de militaire school zet. Zoo zijn onbekwame hoofdofficieren gevormd, met subalterne officieren, die geen eerbied voelen of toonen voor hunne chefs. De hooge rangen worden door intriges verkregen. De cavalerie heeft geen mitrailleurs en, wat nog erger is, geen paarden. Zijn er 1000 paarden noodig, dan worden deze voor de gelegenheid in Hongarije, Algiers en Amerika aangekocht. Toch waren er 250 remonte-officieren. Vele artillerie-officieren deden dienst zonder kanonnen of munitie. Voor de beschikbare stukken waren slechts 36 schoten per stuk opgelegd.

Was hetgeen Campos over den vliegdienst en de intendance zeide dienovereenkomstig, de werkzaamheid der militaire hospitalen noemde hij het diepste der schande. Wie een aalmoezenier moest zoeken, had de meeste kans hem in een café te Melilla te vinden, dit weerspiegelt de algemeene plichtsopvatting.

Zijne conclusie gaf den eisch van eene geheele reorganisatie van 't nationale leger. Hij acht niet één man in Spanje in staat deze tot een goed einde te brengen; de koning zal een beroep moeten doen op een generaal uit den vreemde, geschoold ook in den grooten oorlog. Wil men dit niet, dan offere men verder geen man aan Marokko en zie men van dit gebied af.

Onder de Spaansche staatslieden bestaat natuurlijk wrijving over de ten opzichte van Melilla te volgen gedragslijn. Zoo hebben de ministers Hontoria en Maura het behoud van de zuidelijke grens van 't Spaansche koninkrijk, zij 't ten koste van groote offers, verdedigd. Maura legt de schuld in hoofdzaak bij 't Parlement, dat de wijsheid weer door de zuinigheid bedrogen heeft. Daarentegen roept de afgevaardigde Daniel Riu in een, in 200.000 ex. verspreid, extra nummer van de *Liberal*, om een vrijwilligen terugtocht, *na de eer der wapens eerst gewroken te hebben*. Dit eischt z.i. de nagedachtenis der 50.000 gevallenen, al zal 't nog eenige millioenen toevoegen aan de reeds verloren 2 milliard. Verstand en gevoel blijven wel lastige tegenstanders.

Een der nieuwe bevelhebbers te Melilla, generaal Cavalanti, heeft zich over de leiding der krijgsverrichtingen en over de Spaansche gevangenen ook al, tegenover een der bladen op zoodanige wijze uitgelaten, dat hij door de regeering van zijn bevel is ontheven. Wie ambieert die erfenis?

Nederlandsch vee naar Zuid-Afrika.

De Argentijnsche regeering heeft 't besluit herroepen, waarbij de invoer van vee uit Nederland verboden werd. Om de vereischte gezondheidswaarborgen te geven, moeten de verzendingen echter vergezeld gaan van het daarvoor vastgestelde regeerings-certificaat.

De erkenning van de onafhankelijkheid van Afghanistan.

Heeft men aan deze gebeurtenis wel de aandacht geschonken welke zij verdient? Den 22en November onderteekende sir Henry Dobbs, als vertegenwoordiger van Groot-Brittannië, te Kaboel, met den emir van Afghanistan een overeenkomst, waarin Engeland de volkomen onafhankelijkheid van het rijk erkent. De missie-Dobbs heeft bijna een jaar in de hoofdstad verbleven, alvorens over de termen van de overeenkomst tot eenheid te kunnen komen.

In Mei 1919 werden aanvallen van Afghaansche zijde op de noordgrens van Br.-Indië gemeld. Vier maanden later kwam 't tot een voorloopig tractaat. De sedert ingezette Bolschewikische propaganda verontrustte Engeland en werd van Afghaansche zijde uitgebuit. Eene in April 1920 te Mussoorie gehouden conferentie leidde niet tot tastbare resultaten, maar bracht 't denkbeeld der te wijzigen internationale positie van Afghanistan sterk naar den voorgrond. Dit werd ook de aanleiding tot de missie-Dobbs. 't Was tijdens hare tegenwoordigheid te Kaboel dat de emir, in Februari 1921, een tractaat met de Soviët aanging, daarna met Angora en toen nog met Perzië. Eerst daarna kwam Engeland aan de beurt.

De korte mededeeling van 't India Office is voldoende om de zekerheid te geven, dat 't voordeel in deze aan de zijde van Afghanistan is. Het lang uitgedrukte verlangen naar onafhankelijkheid is bevredigd; tot nu toe lag de behartiging der buitenlandsche belangen in handen van den onderkoning van Indië. Bij 't afstand doen van dit recht is wel de voorwaarde bedongen, niet aan Rusland het stichten van consulaten in Jalahabab, Ghazni en Kandahar, d.i. in het aan Indië grenzende gebied, te veroorloven, maar practisch heeft deze bepaling niet veel beteekenis.

Den emir is, bij dezelfde overeenkomst, ook vergunning verleend wapenen door Indië heen te vervoeren. Deze concessie is stellig met tegenzin gedaan. 't Bestuur van Delhi heeft toch in Peshawar een gewapende macht te onderhouden, waarvan wij de sterkte als 200.000 man opgegeven vinden. Mag dit bestuur nu van de gewijzigde verhoudingen zoodanige verbetering van den toestand verwachten, dat 't niet meer op invallen van Afghaansche grensstammen bedacht behoeft te wezen? En zoo niet, is 't dan niet hard, den doorvoer van wapens te moeten toelaten, die men tegenover zichzelf aangewend kan zien? Dobbs vertrouwt erop een sterk Afghanistan tot een bufferstaat tegen de Russische propaganda te zien worden, in de hoop hierop ligt de troost voor deze concessie. Zij is overigens voorloopig voor een beperkt aantal jaren gedaan en kan dus als een proef worden beschouwd.

De Britsch-Indische schatkist zal geen subsidie van 120.000 P. St. per jaar meer aan onafhankelijk Afghanistan geven, dat is natuurlijk wel iets waard, zelfs al heeft de emir hiervoor eenige verbetering van de grenzen bedongen. Maar mocht emir Amanullah zich niet sterk weten te maken tegen de reeds krachtig op zijne omgeving inwerkende Bolschewikische propaganda, dan zou 't nog wel eens noodzakelijk kunnen blijken eene poging te doen om hem weer onder Britsche voogdij te brengen. Voor 't oogenblik voelt Engeland zich hiertoe echter niet bij machte; het heeft dus maar toegegeven op hoop van zegen en op zien komen, al weet een Engelsche lezing toch het door Dobbs verkregen resultaat als een succes voor te stellen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Voorhanden op de leeszaal, Heulstraat 17: Suriname's Westgrens und kein Ende, door Dr. H. D. Benjamins (Overdruk uit de „West-Indische Gids", Den Haag, Mart. Nijhoff).

Voor belangstellende leden liggen ter inzage op de leeszaal Heulstraat 17 de navolgende boekwerken (Uitgave van het Min. v. Koloniën):

Mededeelingen van den Burgerl. Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië, Deel IX, X en XI. Anno 1920.

Algemeen Verslag van het Onderwijs in Ned.-Indië, anno 1919, 1e deel, tekst, 2e deel, staten en tabellen.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den heer A. J. Gooszen, Landrechter te Solo (Java).

MINISTERIE VAN KOLONIËN.

Aan de school tot opleiding voor den kantoordienst bij de Indische Posterijen en Telegrafie te Leiden is de betrekking te vervullen van

Leeraar in de Maleische Taal en de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië.

Aan deze betrekking is dezelfde salarisregeling verbonden als voor leeraren aan een Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.

Het aantal te geven lesuren bedraagt op het oogenblik 17 per week.

Gegadigden zullen genegen moeten zijn, zich het volgend jaar, wanneer de school naar Deventer wordt verplaatst, aldaar te vestigen.

Aanmelding schriftelijk bij het Hoofd van Bureau Posterijen en Telegrafie der 6e Afdeeling van het Departement van Koloniën. 109 L

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap).

Leeraar in de plant- en dierkunde.
Leeraren in de Nederlandsche taal.
Leeraren in het Duitsch.
Leeraren in het Fransch.
Leeraren in de wis- en natuurkunde.
Leeraren in het teekenen (akte *Me* en *g*).
Leeraren in de Staatswetenschappen.
Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.
Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.
Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.
Gepensionneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.
Leeraar met K^1 bevoegdheid.
Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst of bij den dienst der pestbestrijding (voor vasten of tijdelijken dienst).
Analysten.
Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.
Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.
Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.
Verpleegster 1ste klasse voor de Röntgenologie.
Landbouwleeraar (landbouwkundig ingenieur).
Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.
Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.
Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Ingenieur met praktijk op het gebied van signaalwezen.
Opzichter werkplaats voor afd. locomotiefstelplaats.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
Machinisten,
Technicus voor electro-zwakstroom.
Scheepsbouwkundig ingenieur bij het marine-etablissement te Soerabaya.
Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
Electro-technisch ingenieur,
Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse,
Electro-technisch ambtenaar 2de klasse,
Adsp.-electro-technisch ambtenaar,
Telegraafopzichters 1ste en 2de klasse,
Radio-technisch ambtenaar 2de klasse,
Adspirant-radio-technisch ambtenaar,
Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.
Onderwijzer met de hoofdakte en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 14 tot 21 Dec. 1921.

Nieuwe Leden.

Mr. J. A. Bartelds, Voorzitter Landraad, Den Haag, Valeriusstraat 81, *f* 5.

J. C. Baars, Apeldoorn, Tuinstraat 60, *f* 5.

G. S. D. Hamel, Consul-Generaal der Nederlanden te Hongkong, *f* 10.

H. M. Spit, Java-China-Japanlijn te Hongkong, *f* 5.

C. H. M. H. Kiès, Majoor Art. N.-I. L., Den Haag, Groot Hertoginnelaan 153, *f* 5.

W. Sterenberg, Verpleegster O.-I., Sellingen, Groningen, *f* 5.

Mevr. Wed. J. M. S. Hogerland-Maarschalk, Nijmegen, Mesdagstraat 67, *f* 5.

L. K. C. Röpcke, Johannes Vijghstraat 67, Nijmegen, *f* 5.

Mr. J. D. Werkman, Voorzitter Landraad, Solo, *f* 12.

Afschrijven.

Prof. Dr. H. Wefers Bettink, Utrecht, Lepelenburg 2 (overleden).

Mr. W. J. M. Brantjes van Rijn, Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 136.

Mr. G. M. W. Jellinghaus, Amsterdam, Jacob Obrechtstr. 6.

Mevr. J. Pottinga, Den Haag, Louise de Colignystraat 124.

S. Ritsema van Eck, Den Haag, van Hoornbeekstraat 46.

L. te Wechel, Directeur Rotterdam-Tapanoeli-Mij., Rotterdam, Claes de Vrieselaan 59a.

Adresveranderingen.

R. Birckenhauer, van: Bussum, hotel „Nieuw Bussum", naar: Chernex-sur-Montreux, Hotel-pension „Les Iris", *f* 5.

Ch. M. A. Asselbergs, Commies P. T. T., van: Leiden, Langebrug 52a, naar: Bergen-op-Zoom, Steenbergschestraat 5, *f* 5.

J. A. van Arcken, van: Wiesbaden naar: Aken, Hotel Corneliusbad.

H. Polak, van: Pangkal-Pinang (Banka) naar: Wiesbaden, Hotel „Riviera", *f* 5.

D. J. Spanjaard, Kap. Mil. Adm., van: Amboina naar: Apeldoorn, Regentesselaan, Pension „Oranjepark", *f* 5.

Mej. M. J. Kocken, Den Haag, van: Suezkade 136 naar: Kranenburgweg 6.

D. van den Berg, Majoor Inf., van: Naarden naar: Bandoeng, D. v. O.

D. Schulman, Majoor Art., van: Den Haag, Kanonstraat 4, naar: Bandoeng, D. v. O.

H. J. Schmidt, Ass.-Resident, van: Meulaboh (Atjeh) naar: Leiden, Wasstraat 3, *f* 5.

D. M. Hol, Hoofdingenieur S.S., van: Haarlem, Westerhoutstraat 2, naar: Weltevreden, Hoofdbureau Weg en Werken S.S., Kramat.

Mej. H. A. Boelen, Amsterdam, van: Van Eeghenstraat 9 naar: Keizersgracht 237.

A. Bregman Jr., Voorburg, van: Achterweg 51 naar: Achterweg 129.

A. P. H. van der Beek, Ambt. B. B., van: Den Haag, Van Speijkstraat 55, naar: Weltevreden, Dep. B. B.

Ik legateer aan de Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage en goedgekeurd bij verschillende Koninklijke Besluiten, de Somma van

....

De ondergeteekende,

....

Naam.

....

Woonplaats.

Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle kosten en rechten, ook van het recht van successie.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten,

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.

e. **„Ontwaakt".** Ter nagedachtenis aan Corn. W. Blijd, door Th. A. C. Comvalius te Paramaribo.
Prijs: **f 1.50.**

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

☞ **Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.**

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Lessen in Moderne Talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin. Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

L. C. JACOBI

'S-GRAVENHAGE SOERABAYA

Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor

Koop, Huurkoop, Verhuur Inruilen, Repareeren, Stemmen Transport

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest bekende adres.**

Wereldmerk IBACH. GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAÏ & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Dr. Kuyperstraat 2 Tel. H. 3146

's-GRAVENHAGE 229

Hof-, Rijks- en Gemeenteleveranciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te *Amsterdam* en te *Batavia*. 21

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN"

Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië

Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM—ROTTERDAM. 156

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN"

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden

v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Verkrijgbaar bij den Boekhandel:

DE INDISCHE RIJSTTAFEL.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst",

4de DRUK.

Prijs: ingenaaid. . . . . f 1.00

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Winter-Sport } Artikelen.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar 178

Kleermakerij „UNICUM"

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947

DEN HAAG

☞ De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

133

Naamlooze Vennootschap

Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: Koninginnegracht 1D.

(over Hoofd-Ingang Dierentuin)

te 's-Gravenhage.

☞ Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden ... ... en Maand-Auto's ... ...

Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.

Torenstraat 5-9 - Telefoon 2808 - Den Haag 5

Goedkoopst adres voor het meubileeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg 96

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Brengt een bezoek aan „Boeatan", Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.